

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HRVATSKA

RIJEČ

BROJ 1143

14. OŽUJKA 2025. CIJENA 50 DINARA

Katarina Čeliković

Cijeli život uz knjigu

SADRŽAJ

5

Odlukom Pokrajinske vlade
Josip Bako
v. d. ravnatelja ZKVH-a

8

Nagrada za urednicu tjednika
Hrvatska riječ
Zlata Vasiljević
– utjecajna hrvatska žena

12

Katarina Čeliković, bibliografkinja,
publicistica i kulturna djelatnica
Cijeli život uz knjigu

26

Poljoprivreda u korak s propisima
i ugovornim obvezama (I. dio)
**Dopisi gradskih
uprava iznenadili
poljoprivrednike**

30

Tragovi hrvatskih kipara
u Srbiji (III. dio)
**Valdecovi spomenici
Dositeju i kralju Petru**

34

Godišnjica izbora pape Franje
**Sveti Otac ulazi
u dvanaestu godinu
pontifikata**

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova
Hrvatska riječ, Preradovićeve 11
24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

vlč. Vinko Cvijin (predsjednik), vlč. Josip
Ivešić, Mirjana Stantić, Gordana Jerković, Ne-
venka Tumbas, Renata Kuruc, Marica Stantić,
Amalija Šimunović, Mirjana Trkulja

RAVNATELJICA:

Karolina Bašić

e-mail: direktor@hrvatskarijec.rs

GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA:

Zlata Vasiljević (urednica@hrvatskarijec.rs)

REDAKCIJA:

Ivana Petrekanić Sič

(koordinatorka dopisne službe)

dr. sc. Jasminka Dulić

(novinarka, urednica političke rubrike)

Željka Vukov

(novinarka, urednica društvene rubrike)

• Davor Bašić Palković
• (novinar, urednik rubrike kultura)
• Ivan Ušumović
• (novinar, urednik sportske rubrike)
• Zvonko Sarić
• (novinar)
• Jelena Dulić Bako
• (novinarka)
• Suzana Darabašić
• (novinarka dopisništva Srijem)
• e-mail: desk@hrvatskarijec.rs

LEKTOR:

• Zlatko Romić

TEHNIČKA REDAKCIJA:

• Thomas Šujić (tehnički urednik)
• Jelena Ademi (grafička urednica)

FOTOGRAFIJE:

• Nada Sudarević

FINANCIJE I RAČUNOVODSTVO:

• Mirjana Trkulja
• (tajnice@hrvatskarijec.rs)
• (distribucija@hrvatskarijec.rs)

ADMINISTRACIJA:

• Branimir Kuntić

• TELEFON: ++381 24/55-33-55;

++381 24/55-15-78;

++381 24/53-51-55

• TEKUĆI RAČUN: 325950060001449230

• E-MAIL: ured@hrvatskarijec.rs

• WEB: www.hrvatskarijec.rs

• TISAK: Rotografika d.o.o., Subotica

• List je upisan u Registar javnih glasila

• Agencije za privredne registre Republike Srbije

• pod registarskim brojem: NV000315

• COBISS SR-ID 109442828

• CIP - Katalogizacija

• u publikaciji Biblioteka

• Matice srpske, Novi Sad

• 32+659.3(497.113=163.42)

Skeniraj
i preuzmi
aplikaciju

Vrijeme podjela

Studenti širom Srbije već tri i pol mjeseca blokiraju rad fakulteta i visokih škola, tražeći odgovornost za nesreću na Željezničkoj stanici u Novom Sadu, u kojoj je poginulo petnaest osoba. Taj je bunt u međuvremenu prerastao u brojne građanske prosvjede i okupljanja. Uz nezadovoljne studente stao je dio prosvjetara, radnika u kulturi, medicinara, IT zajednice, poljoprivrednika...

Politička kriza posljednjih je dana (iako je tekst završen u srijedu), čini se, dobila dodatni intenzitet. Studenti su u ponedjeljak navečer blokirali RTS i RTV, dogodio se incident u kojem je ozlijeđen policajac (u javnosti imamo dvije verzije ovog događaja).

Studente u blokadi, vlast a posebice prorežimski mediji, vidi kao »boljševičke plenumaše« a građane ili udruge koje ih podržavaju uglavnom kao »antisrpske ekstremiste«. S druge strane, tu su i studenti 2.0 koji se pak zalažu za što skoriji povratak na fakultete i koji (gle čuda) imaju podršku prorežimskih tabloida.

Za sutra (subota, 15. ožujka) je najavljen veliki prosvjed studenata u blokadi i građana u Beogradu. Oni pristižu sa svih strana. Predsjednik Vučić uputio je poziv svim akterima na političkoj sceni da ne primjenjuju nasilje u svojoj borbi te najavio da će svi koji budu sudjelovali u nasilju kazneno odgovarati. Studenti 1.0 (ali i primjerice oporbena Demokratska stranka) najavljuju miran prosvjed dodajući da nasilja nije bilo ni na ranijim velikim skupovima u Beogradu, Novom Sadu, Kragujevcu i Nišu. Sve u svemu, što će se desiti sutra i kako će to utjecati na daljnji tijek (možda čak i ishod) prosvjeda i blokada – pitanje je od milijun dolara.

U situaciji velikih tenzija, ovogodišnje obilježavanje 8. ožujka prošlo je bez veće pozornosti. A upravo toga dana, na svečanosti u povodu Međunarodnog dana žena, glavna i odgovorna urednica našeg tjednika **Zlata Vasiljević** primila je nagradu »Uspješna hrvatska žena« koju dodjeljuje Mreža hrvatskih žena. I na naslovnici ovog broja, ne bez razloga, našla se jedna žena: istaknuta kulturna djelatnica ovdašnjih Hrvata **Katarina Čeliković** koja je prošlog tjedna otišla u mirovinu s pozicije ravnateljice Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata. Iako će rad na pojedinim projektima nastaviti i dalje (doduše s drugih pozicija), s njome smo uradili veliki intervju, sumirajući više desetljeća njezinog nemalog angažmana u kulturnom životu hrvatske zajednice.

D. B. P.

22 godine od atentata na Đinđića

Prije 22 godine, 12. ožujka 2003., u atentatu ispred zgrade Vlade Srbije ubijen je tadašnji premijer **Zoran Đinđić** koji je izabran za predsjednika Vlade siječnja 2001. godine, poslije pobjede Demokratske oporbe Srbije (DOS) na parlamentarnim izborima prosinca 2000. godine.

FOTO: Sanja Pucak HINA

Jedan je od osnivača Demokratske stranke u kojoj je u rujnu 1990. godine izabran za predsjednika Izvršnog odbora, a za predsjednika stranke izabran je u siječnju 1994., srpnja 1998. i veljače 2000. Od veljače do rujna 1997. bio je gradonačelnik Beograda.

Vlada je nekoliko sati poslije ubojstva proglasila izvanredno stanje u Srbiji, a kao izvršitelji odmah su osumnjičeni pripadnici zemunskog kriminalnog klana i dio pripadnika Jedinice za specijalne operacije (JSO) MUP Srbije. Tijekom izvanrednog stanja, koje je trajalo do 22. travnja 2003. godine, policija je u akciji *Sablja* uhitila više od 11.000 osoba, među kojima i političare, visoke vojne oficire i nositelje pravosudnih funkcija. U kolovozu 2003. godine podignuta je optužnica protiv 44 osobe za sudjelovanje u organiziranju ubojstva. Sud je 23. svibnja 2007. godine proglasio krivim optužene koji su osuđeni na ukupno 378 godina zatvora. Na po 40 godina zatvora osuđeni su bivši komandant JSO **Milorad Ulemek Legija** i njegov zamjenik **Zvezdan Jovanović**, kao neposredni izvršitelji ubojstva.

Povodom godišnjice njegovog ubojstva, premijer u ostavci **Miloš Vučević** položio je s ministrima vijenac u dvorištu Vlade Srbije na mjestu gdje je izvršen atentat. Bivši članovi Vlade Zorana Đinđića, predvođeni bivšim premijerom **Zoranom Živkovićem**, odali su počtu ubijenom premijeru na Novom groblju u Beogradu i položili vijenac u dvorištu Vlade.

H. R.

Razmjena iskustava Hrvata iz Srbije i Austrije

Vodstvo Hrvatskog kulturnog društva u Gradišću (Kroatischer Kulturverein im Burgenland) iz Austrije posjetilo je (kada?) Suboticu kako bi se upoznalo s radom i funkcioniranjem Hrvatskog nacionalnog vijeća, objavio je HNV. Predsjednik **Joža Buranić**, blagajnik **Jandro Palatin**, potpredsjednik **Dido Jurković**, te njihov zajednički prijatelj koji sada živi u Austriji **Miroljub Milodanović**, obišli su Hrvatski dom – Maticu i razgovarali s članom Izvršnog odbora zaduženog za kulturu **Denisom Lipozenčićem**.

»Tema našeg sastanka bila je upoznavanje sa situacijom i načinom funkcioniranja nacionalnih manjina u dvjema zemljama te usporedba modela, zakona i mogućnosti za razvoj i opstanak hrvatske nacionalne manjine u Srbiji i Austriji«, rekao je Lipozenčić i dodao da je suradnja koja je uspostavljena veoma važna te da će se dijeljenje prakse, koje je sada započelo, nastaviti i ubuduće.

H. R.

Most Bogojevo – Erdut: Privremena zabrana teretnog prometa

Zbog lošeg stanja mosta, od ponoći 11. ožujka uvodi se privremena zabrana teretnog prometa na mostu Bogojevo – Erdut za vozila s više od 7,5 tona. Ovo je objavila Uprava granične policije MUP-a nakon što je dobila obavještenje od nadležnih hrvatskih tijela o lošem infrastrukturnom stanju mosta, odnosno oštećenjima koja ugrožavaju njegovu nosivost i sigurnost prometa. Zabrana će ostati na snazi do završetka rekonstrukcije.

Odlukom Pokrajinske vlade

Josip Bako v. d. ravnatelja ZKVH-a

Pokrajinska vlada je na sjednici održanoj 5. ožujka donijela Rješenje kojim se **Josip Bako**, master ekonomist, te dosadašnji zaposlenik Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata na poziciji administrativno-poslovnog tajnika, imenuje za vršitelja dužnosti ravnatelja Zavoda. Na istoj sjednici donijeto je Rješenje kojim se **Katarina Čeliković**, profesorica komparativne književnosti i ruskog jezika i književnosti, razrješava dužnosti ravnateljice Zavoda, na osobni zahtjev zbog odlaska u mirovinu.

Josip Bako rođen je 1986. godine u Subotici. Osnovnu školu završio je u Đurđinu, a Gimnaziju *Svetozar Marković* u Subotici, društveno-jezični smjer. Osnovni studij na Ekonomskom fakultetu u Subotici završio je 2008. godine te potom upisuje diplomski studij na istom fakultetu, koji završava 2011. godine i stječe zvanje master ekonomist. Tijekom master studija jedan semestar proveo je na Univerzitetu agroekonomskih znanosti u Gemblouxu (Belgija), kao stipendist EU programa mobilnosti studenata TEMPUS.

Od 2010. godine radi u privatnom sektoru u području bankarstva, komercijale, trgovine i odnosa s kupcima, na poslovima bankarskog savjetnika, menadžera prodaje te direktora.

U Zavodu za kulturu vojvođanskih Hrvata počinje raditi u studenome 2016. godine na poziciji administrativno-poslovnog tajnika. U okviru radnog mjesta vodi financijsko-pravno-administrativne poslove u ustanovi, prati

zakonske norme vezane za radno pravo, uredsko poslovanje, ali i zakone koji se odnose na kulturu i kulturno naslijeđe. Položio je državni stručni ispit po programu za visoko obrazovanje u Pokrajinskom tajništvu za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice rujna 2019. godine.

Administrator je i urednik WEB stranice Zavoda od 2016. godine, a 2022. godine inicira ideju, osmišljava sadržaj i izgled te koordinira projekt nove WEB stranice Zavoda. Tijekom 2017. godine pohađa seminar »Topo-

teka – zavičajna baština« u organizaciji ICARUS Hrvatska te 2019. godine postaje administrator prve hrvatske topoteke izvan Hrvatske pod nazivom *Baština Hrvata u Srbiji*. U okviru ovog višegodišnjeg projekta bavi se terenskim istraživanjem, suradnjom s udrugama kulture i pojedincima na očuvanju arhivskog materijala od značaja za hrvatsku zajednicu u Srbiji te predstavlja ovaj projekt na skupovima u Srbiji i Hrvatskoj.

U posljednjih osam godina sudjelovao je u osmišljavanju i realizaciji više od 35 projekata u kulturi koji su bili podržani od Ministarstva kulture Srbije, Ministarstva za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog Srbije, Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske i Ministarstva za regionalni razvoj i EU fondove Republike Hrvatske.

Redovito sudjeluje u brojnim programskim aktivnostima Zavoda, kako

u fazi kreativnog osmišljavanja tako i u fazama izvršne realizacije.

Od 2017. do 2025. godine bio je član Upravnog odbora Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata.

Na izborima za 4. saziv Hrvatskoga nacionalnog vijeća u Srbiji 2018. godine bio je elektor na listi *Hrvati zajedno* te je na elektorskoj skupštini iste godine izabran za vijećnika. Na izborima za 5. saziv HNV-a ponovno je izabran za vijećnika 2022. godine na listi *Hrvati i dalje zajedno*, te je obnašao dužnost vijećnika do veljače 2025. godine.

Od rođenja živi u Đurđinu. Aktivan je član mjesnog HKPD-a *Đurđin* gdje sudjeluje u projektnim aktivnostima te u osmišljavanju i realiziranju manifestacija.

Član je župnog Pastoralnog vijeća župe svetog Josipa Radnika iz Đurđina te obnaša dužnost tajnika Vijeća. Oženjen je, otac četvero djece.

D. B. P.

Blokade i prosvjedi u Srbiji

Burnih tjedan dana

Protekli tjedan obilježili su pokušaj generalnog štrajka, sukob prosvjednika s privatnim osiguranjem, blokada RTS-a i RTV-a... Veliki prosvjed studenata u blokadi i građana održava se sutra u Beogradu

Bilo je ovo burnih osam dana u Srbiji od završetka posljednjeg broja *Hrvatske riječi* u srijedu 5. ožujka pa do danas 12. ožujka kada završavamo ovaj broj koji držite u rukama. Počelo je s neredima tijekom prvog dana zasjedanja Skupštine Srbije u utorak, 4. ožujka, kada su nakon usvajanja dnevnog reda oporbeni političari aktivirali pirotehnička sredstva, bacali jaja i brašno, a kasnije aktivirali i protupožarne aparate. Međutim, usprkos neredima, koškanju kao i tjelesnim ozljedama tri narodne zastupnice, predsjednica skupštine **Ana Brnabić** inzistirala je da se sjednica nastavi.

Među 62 točke dnevnog reda, bile su i izmjene Zakona o visokom obrazovanju, čijim usvajanjem bi bio ispunjen četvrti zahtjev studenata koji prosvjeduju i blokiraju fakultete više od tri mjeseca.

Prekid sjednice

Okidač za prekid sjednice bio je stav oporbe koja smatra da je vlast, predvođena Srpskom naprednom strankom, izgubila legitimitet nakon ostavke premijera i da ne može donositi zakone.

Zastupnik Zeleno-levog fronta **Radomir Lazović** dao je izjavu za BBC na srpskom o motivima za ovaj potez oporbe. »Smatramo kako treba postojati samo jedna točka o kojoj se danas raspravlja, a to je ispunjenje studentskih zahtjeva i konstatacija pada Vlade. Vlada u ostavci ne može predlagati nove zakone, o recimo, planiranju i izgradnji, EXPO-u, litiju«, rekao je on.

Oporbeni zastupnici tražili su da se raspravlja o samo jednoj točki dnevnog reda – izmjenama Zakona o visokom obrazovanju kojima se ispunjava jedan od studentskih zahtjeva, kao i o konstataciji ostavke premijera **Vučevića** koji je podnio ostavku na toj poziciji 28. siječnja.

Predsjednica Skupštine Ana Brnabić okarakterizirala je događaje u Skupštini kao čin »terorizma i divljaštva«. Usprkos incidentima, sjednica je nastavljena do večernjih sati i nastavljena sutradan, kao i u četvrtak, 6. ožujka, ali uz pojačano osiguranje i uglavnom uz minimalno ili nikakvo prisustvo oporbe koja je odbila sudjelovati u znak prosvjeda zbog odbijanja da se u dnevni red uvrsti rasprava o povjerenju Vladi zbog pada nadstrešnice u Novom Sadu.

Sukob s osiguranjem

Istog dana, u četvrtak ispred Skupštine grada Beograda, došlo je do sukoba s privatnim osiguranjem i policijom. Više ljudi je privedeno, a dvoje ozlijeđeno – posljedice udarca pesnicom u glavu i biber spreja. Demonstranti su obasuli ulaz u gradsku skupštinu jajima, brašnom i crvenom farbom.

Na dnevnom redu sjednice bili su između ostalog, detaljni planovi urbanističke kontrole dijelova grada i rebalansi proračuna javnih komunalnih poduzeća. Iz inicijative »Most ostaje«, koja je i pozvala oporbu i Beograđane da blokiraju sjednicu smatraju kako su samo dvije točke dnevnog reda legitimne, a to su podrška studentskim prosvjedima i moratorij na sve netransparentne projekte izgradnje. Među privedenima bio je i pisac **Dejan Atanacković**, jedan od viđenijih aktivista ove inicijative.

Generalni štrajk

Studenti u blokadi pozvali su građane da stupe u jednodnevni štrajk poput onog 24. siječnja kada su im se desetine tisuća ljudi pridružili u blokadama cesti i privremenoj obustavi rada. Akciji su se odazvali Advokatska komora Beograda, odvjetnici Advokatske komore Kragujevac i Advokatske komore Vojvodine, uposleni u Narodnoj biblioteci Srbije, pojedini mediji i lanci knjižara, vlasnici malih poduzeća, glazbenici i glumci. U podne su se diljem zemlje okupljali ljudi kako bi u tišini od 15 minuta odali počtu nastradalima u tragediji u Novom Sadu. Najmasovniji prosvjedi su bili oni u Novom Sadu i Beogradu, prvi tog dana na ulicama su bili upravo novosadski studenti koji su tijekom višesatne šetnje obišli 13 državnih poduzeća pozivajući sve na štrajk. U Beogradu, najviše ljudi okupilo se ispred zgrade Radio-televizije Srbije, nakon čega se jedan dio prosvjednika usmjerio ka Pionirskom parku, mjestu gdje od četvrtka, 6. ožujka kampiraju studenti koji se protive blokadama i zahtijevaju povratak na fakultet. Prosvjednike je sačekao kordon policajaca za razbijanje demonstracija.

Poziv na generalni štrajk poklopio se i s bojkotom trgovinskih lanaca na koje već tjednima poziva Udruženje za zaštitu potrošača *Efektiva*. Međutim, kako Poreska uprava Srbije vrlo rijetko objavljuje rezultate bojkota (za razli-

ku od svih drugih PU u regiji), nemamo nikakve podatke je li štrajk imao ikakvog efekta.

Predsjednik Srbije **Aleksandar Vučić** u izjavi za medije prokomentirao je pokušaj organiziranog štrajka. »Odličan im je bio generalni štrajk. Uspio 100 posto, nek im svaki tako uspije. Sve radi, funkcionira. Jutros mi je trebalo do posla ko do Novog Sada, kolike su gužve bile«, rekao je.

FOTO: Igor Ispanović

Tanjug je prenio izjavu i ministrice privrede **Adrijane Mesarović** prema kojoj poziv na generalni štrajk nije uspio. Istakla je kako svi trgovinski lanci i privreda funkcioniraju redovno.

Također, osudila je kompanije koje su se pridružile bojkotu a dobile su značajna poticajna sredstva od države.

»Vjerojatno imaju viška sredstava kad mogu sebi dozvoliti da ne rade. U pitanju je i jedna od velikih konditorskih tvornica u našoj zemlji koja je također koristila pomoć države. Ali to je manjina, jer Srbija danas redovno radi«, navela je Mesarović.

Blokada RTS-a i RTV-a

Studenti u blokadi najavili su još ranije kako je sljedeći veliki prosvjed, nakon Novog Sada, Kragujevca i Niša zakazan za 15. ožujak u Beogradu. Proteklog vikenda, studenti iz više gradova Srbije krenuli su u prosvjednu šetnju ka Beogradu. Među njima i osamdesetak studenata i građana iz Subotice, koji su krenuli u šetnju u subotu, 8. ožujka, a u Novi Sad stigli u ponedjeljak, gdje su ih dočekali brojni okupljeni uz vatromet. Tom prigodom položeno je cvijeće ispred željezničke stanice u spomen nastradalima. Ovi studenti su zajedno s novosadskim kolegama nastavili svoj marš ka Beogradu.

U ponedjeljak, 10. ožujka, predsjednik Srbije bio je gost Dnevnika RTS-a, gdje je tijekom razgovora rekao i kako neće biti prelazne Vlade.

»Ja sam taj koji to jedini može učiniti na ustavan i zakonit način. Smatram da bi prelazna Vlada bila smrt za Srbiju, kraj moderne, uspješne i prosperitetne Srbije. I da budem iskren, smatram da bi to značilo povratak na vlast bez izbora i bez volje naroda, onih koji su najgori u našoj zemlji«, rekao je tijekom intervjua.

Nekoliko puta spomenuo je kako se u subotu sprema eskalacija nasilja.

»Imamo državu, pokazat ćemo državu. Nemoguće je izbjeći nasilje, pokušat će sve uraditi da iskoriste studente. Desit će se veliko zlo, ali poslije toga je kraj. Pustit ćemo sve da vide tko čini nasilje. Pohapsit ćemo sve izgreznike. Svako tko bude bacio kamenicu ili dimnu bombu, bit će procesuiran«, izjavio je predsjednik.

Tijekom razgovora, urednica i novinarka RTS-a **Bojana Mladenović** nazvala je demonstrante »ruljom« što je bio okidač za ponovno okupljanje studenata i prosvjednika ispred ove medijske ustanove. Ovog puta dogodila se blokada svih ulaza u zgradu koja je trajala 22 sata. Nakon objave blokade ubrzo se pojavila žandarmerija, koja je u probijanju do ulaza u RTS udarala pendrecima studente na putu. Tijekom akcije policajac u civilu zadobio je teže ozljede oka za što je vlast iste večeri okrivila studente. Postoji više snimki na kojima se vidi kako pripadnik žandarmerije udara pjesnicom u oko osobu u civilu, koja potom gubi svijest. Za sada, vlast i MUP Srbije demantiraju da je ozlijeđena osoba na snimci ozlijeđeni policajac. Nakon nasilnog postupanja policije, novosadski studenti u blokadi stigli su pješice preko Mosta slobode, do zgrade Radiotelevizije Vojvodine na Mišeluku i blokirali sve ulaze u tu ustanovu. Oni su se, kako su saopćili, na taj korak odlučili u znak podrške kolegama u Beogradu. Obje blokade trajale su do 21 sat u utorak, 11. ožujka. Dok je RTV reprizirao cjelodnevni program, RTS je emitirao pojedine emisije, poput *Dnevnika*. U oba grada blokade su protekle uglavnom mirno i bez novih sukoba s policijom. Nakon završetka blokada studenti su još jednom pozvali građane da se priključe prosvjedu u Beogradu 15. ožujka.

Ivan Benčik

Nagrada za urednicu tjednika *Hrvatska riječ*

Zlata Vasiljević – utjecajna hrvatska žena

»Kao glavna i odgovorna urednica tjednika *Hrvatska riječ* Zlata Vasiljević preoblikovala je to izdanje kako bi pojačala glas Hrvata u Vojvodini i šire«, navodi se u obrazloženju nagrade

Glavna i odgovorna urednica tjednika *Hrvatska riječ* iz Subotice **Zlata Vasiljević** jedna je od petnaest dobitnica nagrade *Utjecajne hrvatske žene* za 2025. godinu koju dodjeljuje Mreža hrvatskih žena. Nagrađena je u kategoriji Umjetnost i kultura, a nagrada joj je uručena 8. ožujka u Zagrebu, na svečanosti u povodu Međunarodnog dana žena.

»Kao glavna i odgovorna urednica tjednika *Hrvatska riječ* Zlata Vasiljević preoblikovala je to izdanje kako bi pojačala glas Hrvata u Vojvodini i šire. Od izvještavanja o očuvanju baštine i poduzetništva do izvještavanja o pravima manjina i političkim odnosima, njezin je rad učinio *Hrvatsku riječ* vitalnim medijem. Izvan novinarstva zalaze se za kulturne i međuetničke odnose, osiguravajući da

se hrvatska nacionalna manjina u Srbiji čuje, vidi i predstavlja«, navodi se u obrazloženju nagrade.

Mediji, kultura, prava

Zlata Vasiljević rođena je 1968. godine u Somboru. Novinarstvom se bavi od 1995. godine. Od 2013. uposlena je u NIU *Hrvatska riječ*, a od 2019. godine glavna je i odgovorna urednica istoimenoga tjednika. Vanjska je suradnica Radio-televizije Vojvodine gdje snima priloge i za program na hrvatskom jeziku. Osim rada u medijima, aktivno sudjeluje u radu HKUD-a *Vladimir Nazor* u Somboru, a za ostvarivanje manjinskih prava bori se kroz svoj rad u Vijeću za međunacionalne odnose Grada Sombora.

Nagrada *Utjecajne hrvatske žene* prepoznaje vodstvo, inovativnost i utjecaj hrvatskih žena. Dobitnice CWol-a za 2025. godinu dolaze iz šest zemalja – Hrvatske, Slovenije, Srbije, Belgije, Sjedinjenih Američkih Država i Argentine.

U konkurenciji za nagrade ove je godine bilo preko 100 kandidatkinja iz ukupno dvanaest država svijeta. Za ovu nagradu Vasiljević je predložila prethodna ravnateljica Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata **Katarina Čeliković**. Prije Vasiljević, ovu su nagradu dobile ravnateljica ZKVH-a Katarina Čeliković i profesorica tambure **Mira Temunović**.

Zlata Vasiljević ističe kako joj je ova nagrada poticaj za daljnji rad i angažman.

»Iznimno mi je drago što već tri godine zaredom žene iz hrvatske zajednice u Srbiji imaju priliku, prvo sudjelovati u ovom natjecanju Mreže hrvatskih žena, a zatim i da one u nekom užem izboru dobiju ovo priznanje. Ujedno, ova nagrada pridonosi trendu njihove veće vidljivosti u matičnoj Hrvatskoj. Čast mi je također biti dio Mreže utjecajnih žena u kojoj je sada oko 180 uspješnih žena različitih profesija, koje žive i rade na različitim kontinentima. To je i smisao ove ideje: povezati žene, ideje, inicijative, projekte«, rekla je ona.

Govoreći o položaju žena u hrvatskoj zajednici u Srbiji, Zlata Vasiljević ističe kako njihov broj na najodgovornijim dužnostima, od profesionalnih institucija i medija, ali i primjerice udruga, svjedoči kako su se »uspješno izborile za svoje mjesto«.

»Rušimo barijere«

Uoči svečane dodjele nagrada *Utjecajne hrvatske žene* i *Buduće liderice* Mreža hrvatskih žena održala je konferenciju »Napredak žena. Napredak ekonomije. Ostvari potencijal!« pod geslom »Rušimo barijere«. Sre-

dišnja tema konferencije bila je položaj i utjecaj žena u Hrvatskoj i svijetu. Bilo je riječi o položaju žena u politici i diplomaciji, poticanju ženskog poduzetništva, potencijalima umrežavanja, ženskom glasu, inovacijama i umjetnoj inteligenciji kao novom području rodne neravnopravnosti.

Osnivačica Mreže hrvatskih žena **Caroline Spivak**, čestitajući dobitnicama nagrada, istaknula je da se žene sve više uključuju u politiku i diplomaciju, poduzetništvo i znanost i sve više dolaze do izražaja.

»Prava žena, njihovo osnaživanje i ravnopravnost, pitanja su temeljnih civilizacijskih vrijednosti«, istaknula je i dodala da znanje i kompetentnost ne bi smjeli imati rodni predznak.

Milijuni žena diljem svijeta danas upozoravaju na nejednak položaj žena i muškaraca. U Hrvatskoj svega je 33 posto žena na upravljačkim položajima.

»Želimo rušiti granice i ohrabriti žene da se snažnije angažiraju«, dodala je.

Spivak je objasnila da smo na dobrom putu prema ravnopravnosti, ali je dodala da imamo još puno posla na tom području. Pozvala je i muškarce i žene da se zauzimaju za ravnopravnost na radnome mjestu, jer su društva u kojima su žene na rukovodećim položajima naprednija.

Croatian Women's Network /Mreža hrvatskih žena/La Red de Mujeres globalna je platforma utemeljena 2015. godine koja pomaže napredovanju i osnaživanju žena. Povezuje ugledne žene hrvatskoga podrijetla diljem svijeta, potiče mentorstvo mlađih te suradnju žena različitih zanimanja iz svih dijelova svijeta.

H. R. / Foto: Glas Hrvatske

Arhivska građa – podsjetnik na ljude i događaje

»Ljudi, pa i povijest, znaju biti okrutni u sjećanju i zbog toga je arhivska građa važna jer baca svjetlo na ljude i događaje«, kaže povjesničar Radovan Sremac

Iako malo mjesto, Šid ima bogatu povijest o čemu svjedoči i opsežna povijesna građa. **Radovan Sremac**, viši kustos a po struci diplomirani arheolog sa zvanjima magistra povjesničara i magistra turizmologa, upustio se u veliki posao prikupljanja i istraživanja te dokumentacije. Došao je na temelju toga do brojnih saznanja o bogatoj povijesti šidske općine te i o tome da je Šid prošao sve vidove uprave za vrijeme Austro-Ugarske i Habsburške monarhije: vojne granice pod kapetanijama, pod regimentama te vlastelinsku, kotorsku i komorsku upravu. Svaka ta uprava imala je administraciju koja se danas nalazi u različitim fondovima.

Rasadnik slavnih

Na osnovu dosadašnjeg istraživanja Sremac kaže da je nastanak Šida za povjesničare još »maglovit«.

»Ta početna iskra koja je dovela do osnivanja grada nije poznata. Prepostavlja se s dosta sigurnosti da je to bilo u kontekstu reorganizacije Vojne granice na prijelazu iz XVII. u XVIII. stoljeće. Dakle, prvih godina XVIII. stoljeća odjednom imamo formiran vojnički Šid koji isto tako

odjednom doživljava svojevrsni procvat u razvoju. Idealni strateški položaj i njegov značaj u kontekstu Vojne granice rezultirali su stalnim priljevom stanovnika. To su u početku bili samo Srbi, da bi veoma brzo Šid postao primamljiv za trgovce i zanatlije Židove, Cincare, Nijemce, Mađare, Slovake, Hrvate, Rusine... Već na prvu stogodišnjicu svog postojanja, prvih godina XIX. stoljeća, Šid je sredina – mozaik naroda, vjera i kultura«, kaže Sremac i dodaje:

»Arhivska građa također govori da je Šid uvijek ljeti bio prašnjav, a zimi blatnjav do koljena, a da je uvijek davao sjajne ljude. To je ono na čega uvijek pomislim kada je riječ o prošlosti Šida. Imamo ljude koji su u XVIII. stoljeću studirali medicinu u Beču, ljude koji su mijenjali nacionalnu povijest, one koji su seli na mitropolitki tron, koji su utemeljili strip na ovom prostoru, koji su utemeljili škole za gluhonijemu djecu; imamo župane, predsjednike vlade, ministre, pjesnike, glumce... To je ono što čini jedan grad. S druge strane, ista ta građa govori o ljudima koje smo zaboravili, a nismo smjeli. Jedna tanka, mala i jedina sačuvana bilježnica, dnevnik šidske babice **Ljubice Janković**, govori da je ona za razdoblje od pola vijeka porodila na tisuće žena u Šidu i okolici. Vjerujem da skoro nitko ne zna za nju. Ljudi, pa i povijest, znaju biti okrutni u sjećanju i zbog toga je arhivska građa važna jer baca svjetlo na ljude i događaje«.

Nažalost, dio građe o Šidu je uništen a time se bavio Sremčev tekst s naslovom »Kulturni genocid u Šidu«.

»U njemu sam naveo što je sve u Šidu postojalo od arhivske građe i što je uništeno. Većina je uništena. Zbog toga je ono što se čuva u arhivima i u pojedinim ustanovama u Šidu od nemjerljivog značaja. Arhivske građe o povijesti Šida i njegove okoline ima od Temišvara do Zagreba i od Beča do Jeruzalema. Povijesne prilike, različite administracije ali i ljudske sudbine raznosile su dokumente po cijelom ovom prostoru. Ipak, kada bih morao uputiti na neke adrese osobu koja se interesira za povijest Šida,

onda bi to bili: Istorijski arhiv Srem u Srijemskoj Mitrovici, Arhiv Srpske akademije nauka i umetnosti u Srijemskim Karlovcima, Arhiv Vojvodine i Hrvatski državni arhiv. Samo ću spomenuti da sam u Hrvatskom državnom arhivu do sada boravio pet puta i da sam do sada tamo napravio preko 15 tisuća fotografija različitih dokumenata o povijesti Šida i okoline od početka XVIII. do sredine XX. stoljeća, a mislim da nisam ni na polovini puta što se tiče tog arhiva», ističe povjesničar.

Najmanje građe u Šidu

Kako ističe, svi spomenuti arhivi imaju dosta sačuvane građe različitog karaktera. Za crkvenu povijest tu je arhiv u Srijemskim Karlovcima, dok se administrativno-upravno-politički akti najviše nalaze u Zagrebu. Građa nastala radom lokalnih šidskih ustanova poput suda i škola nalazi se u Srijemskoj Mitrovici i drugim mjestima. Najmanje od svega je u samom Šidu. Osim značajnih povijesnih podataka, dostupni su i podaci o životu lokalnog stanovništva.

»Dostupnost građe najčešće određuje stupanj do kojeg ona iznosi osobne podatke neke osobe. Na primjer, matične knjige su dostupne tek kada se navrší sto godina od njihovog nastanka. Tu nastaje problem ako se želite baviti rodoslovljem i ličnostima iz XX. stoljeća. Dogodi se, ali ne često, da arhivi 'zagube' pojedine fondove, posebno ako njih čini manji broj kutija ili knjiga. Građa je tu, ali nije tu i vi tu ništa ne možete«, ističe Sremac.

Daljnja istraživanja

Sremac je do sada napisao 45 knjiga i više od 100 radova u serijskim publikacijama te raznih tekstova na internet-skim portalima. A ima i puno planova:

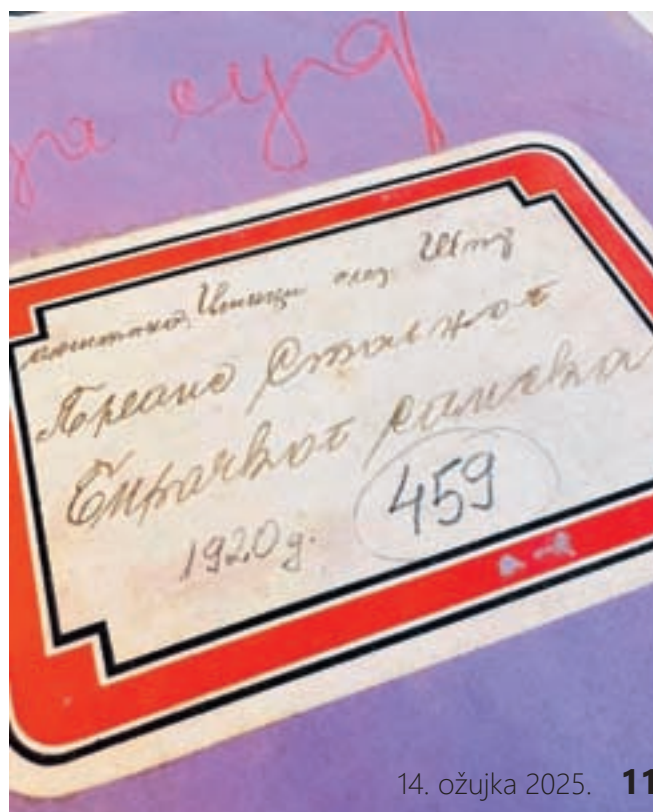
»Započeo sam digitalizaciju i mapiranje starih grobalja. Trenutno radim na židovskim grobljima. Digitalizirao sam

podatke o grobljima u Šidu, Erdeviku, Srijemskoj Mitrovici, Rumi, Vukovaru, Bačkoj Palanki i Iloku, a to su tisuće grobova. A arheologija je moja velika ljubav. 'Skok' u arheologiju dogodio se i krajem prošle godine kada je pronađen jedan sjajan rimski nalaz. U pitanju je mramorni spomenik, najvjerojatnije arhitektonski element, s jedinstvenim reljefnim predstavama. S jedne strane nalazi se prikaz mitološkog Tritona, a s druge procesije ljudi i orgulje. Prikaz Tritona i orgulja do sada nije poznat na teritoriju Srbije, pa i šire, i na najbolji način potvrđuju značaj ovog teritorija kroz povijest. Iako se više ne bavim arheologijom, stručna etika mi nije dozvoljavala da spomenik prepustim propadanju, on se morao s mjesta nalaza izmjestiti na sigurno mjesto i pri tome adekvatno zaštititi i na kraju publicirati«.

I kako na koncu ističe, ima želju objaviti sve crkvene matične knjige svih vjeroispovijesti na području općine Šid.

»Matične knjige prvorazredni su izvor i nevjerovatan je ugođaj raditi s njima. Do sada sam objavio kompletno stanovništvo Šida (pravoslavce, rimokatolike, grkokatolike i Židove), zatim grkokatoličko stanovništvo svih sela u općini, stanovništvo Berkasova, Erdevika i Molovina, židovsko stanovništvo u svim selima, i evangeličko stanovništvo u svim selima općine osim Erdevika i Bingule. Trenutno radim na rimokatoličkom stanovništvu Gibarca. Započeo sam pisanje enciklopedije šidskih obitelji, dakle sva prezimena koja se spominju u Šidu od početka XVIII. do početka XX. stoljeća, i to za sve vjeroispovijesti i nacionalnosti. Onako od A do Ž, tko je kad došao, po čemu su znameniti, gdje su i do kada su živjeli u Šidu. Vidjet ćemo hoću li završiti taj posao, ali to mi je želja. Mislim da će rezultat tog posla biti dobro utaban put za bolje međusobno upoznavanje i veće poštovanje«, kaže na kraju razgovora naš sugovornik.

S. D.

Katarina Čeliković, bibliografkinja, publicistica i kulturna djelatnica

Cijeli život uz knjigu

Cijeli život vezana sam uz knjigu – od malih nogu kada sam plakala uz slikovnice, preko knjiga koje sam čitala a knjiga mi je uvijek bila i najljepši dar * Jedan od najdražih projekata u ZKVH-u mi je istraživanje tradicijske baštine koje je trajalo više od deset godina i rezultiralo s četiri znanstvene monografije

Intervju vodila: Jasminka Dulić

staknuta kulturna djelatnica ovdašnjih Hrvata **Katarina Čeliković** otišla je prošloga tjedna u mirovinu. U mirovinu je otišla s radnog mjesta ravnateljice Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata, gdje je bila uposlena od 2009. godine. Kako kaže, i dalje će nastaviti raditi na pojedinim projektima Zavoda kao vanjska suradnica.

Čeliković je rođena u Varaždinu, ali je cijelu radnu karijeru ostvarila u Subotici u koju ju je, kako kaže, dovela ljubav. U svojoj dugoj i uspješnoj karijeri knjižničarke, bibliografkinje, publicistice i kulturne djelatnice ostvarila je brojne programe i projekte u Gradskoj knjižnici Subotica i Zavodu za kulturu vojvođanskih Hrvata (u kojima je bila uposlenica), ali i u Hrvatskoj čitaonici gdje je bila osnivačica i dugogodišnja predsjednica.

Sudjelovala je u pokretanju i radu katoličkog mjesečnika *Zvonik* 1994., Hrvatskoga akademskog društva 1998., a 2002. Hrvatskog društva za pomoć učenicima *Bela Gabrić* i Hrvatske čitaonice. U sklopu Hrvatske čitaonice pokrenula je nekoliko manifestacija kojima je svrha očuvanje i razvijanje hrvatskog jezika (*Dane Balinta Vujkova*, Pokrajinsku smotru recitatora na hrvatskom jeziku i Susrete vojvođanskih pučkih pjesnika *Lira naiva*) te nakladničku djelatnost. Surađivala je kao jedna od urednica i lektorica u katoličkom listu *Zvonik* (1994. – 2016.). Lektorica je i jedna od urednika u kalendaru *Subotička Danica*, a sudjeluje i u nakladništvu Katoličkog društva za kulturu, povijest i duhovnost *Ivan Antunović*, u kojem je bila pročelnica Bunjevačko-šokačke knjižnice *Ivan Kujundžić* (1999. – 2021.).

Autorica je više monografija i knjiga, a za svoj rad dobila je nekoliko nagrada i priznanja. Uredila je osamdesetak knjiga.

► **Karijeru ste ostvarili u Subotici, ali niste rođeni ovdje već u Varaždinu. Što ste ponijeli iz djetinjstva u malom mjestu pokraj Varaždina, te mladosti provedene u Varaždinu i Zagrebu?**

Rođena sam 1. ožujka 1960. godine u Varaždinu. Bila sam jako željena djevojčica, poslije dva brata rođena sam ja i zatim je rođena i moja mlađa sestra. Živjeli smo u jednom malom mjestu pokraj Varaždina, koje je sada jedna razvijena općina. Ljudi su jako vrijedni, jako puno rade i to se zaista vidi. Osnovnu školu završila sam u

Sračincu, a školu za stručnu suradnicu odgajatelja u Varaždinu. I tada sam već bila veoma aktivna u školi, recitirala sam od osnovne škole, pjevala u zborovima i kao solistica. U srednjoškolskom centru također sam bila aktivna kao voditeljica programa, pisala sam poeziju, razne konferanse, bila sam solistica i u srednjoj školi, jer sam pjevala sa zborom pa poslije toga s orkestrom u Domu JNA i često sam nastupala. Poslije toga sam se odlučila upisati fakultet, a uzori su mi bili moji prijatelji, koji su postali i moji vjenčani kumovi. Kuma je završila ruski jezik i književnost, a kum filozofiju i komparativnu književnost i ja sam onda nekako najviše gravitirala ka komparativnoj književnosti, a budući da sam jako voljela govoriti ruski jezik, jer sam ga učila u osnovnoj školi, i voljela rusku književnost, diplomirala sam komparativnu književnost i ruski jezik i književnost u Zagrebu. I za vrijeme studija sam bila aktivna, opet sam bila među pjevačima; na katedri sam pjevala rusinske i ukrajinske pjesme, a dosta sam bila aktivna i u crkvi od malih nogu. Cijeli moj život prožet je aktivnostima u crkvi – od čitačice, pjevačice, malo sam pokušala svirati orgulje, ali relativno neuspješno. Imali smo predstave, razne priredbe, jako sam zahvalna mome župniku **Slavku Gabudu**, sada pokojnom, koji je jako mnogo uradio na edukaciji djece i mladih. On nas je učio kako govoriti, kako čitati, kako nastupati, imali smo s njim puno predstava; učio nas je kako se glumi na sceni i sve to iz djetinjstva me prati cijeli život. Tako da taj moj angažman u kulturi od malih nogu je bio vidljiv. A kao što sam bila u crkvi aktivna u selu i Varaždinu, tako sam bila i u Zagrebu aktivna u jednoj karizmatičkoj duhovnoj skupini gdje je bio **Tomislav Ivančić**. I sve to sam iz Varaždina i Zagreba ponijela u Suboticu.

► Kako Vas je život doveo u Suboticu?

U Suboticu sam došla prirodnim razlogom jer ljubav je učinila svoje. Zaljubila sam se u mog supruga još u Varaždinu koji je tamo svirao i evo glazba je bila važna za tu odluku preseljenja. Ali preselila sam se kada je to tako bilo prirodno, normalno. Subotica je bila grad koji me je svojim duhom, svojim izgledom, svojim ulicama, zgradama, podsjetio na barokni Varaždin i na Zagreb. Jednostavno sam imala osjećaj kao da sam došla u sredinu koja jako sliči mjestima u kojima sam prije živjela. Nije mi to bilo tako strašno. Možda mi je najteži oblik prilagođavanja bio jezik. Moj prvi dolazak u Suboticu bio je povezan s časnom sestrom **Mirjam Pandžić** jer je ona bila u katedrali, a prvo što sam učinila je bilo vidjeti gdje ću ići na misu, gdje ću imati duhovni život. I otišla sam u katedralu, vidjela jednu časnu sestru koja svira, dirigira zborom uvijek nasmiješena, vedrog duha i ja sam se prvo njoj predstavila. Ona se obradovala i to je bio početak mog daljeg života u Subotici gdje sam čula i hrvatski jezik u crkvi. Onda sam počela s traženjem posla no problem je bio što nisam znala mađarski jezik. Onda sam upisala tečaj mađarskog jezika, a to je ujedno i jezik koji govori moj suprug.

► Veliki dio Vašeg života i profesionalne karijere čini rad u Gradskoj knjižnici.

U Suboticu sam došla u kolovozu 1983. i počela tražiti posao. Prvi mi je posao, kojeg sam radila nepunih mjesec dana, bio u područnoj školi *István Széchenyi* na Kelebiji kao učiteljica kombiniranog odjela. U međuvremenu je raspisan natječaj za radno mjesto informatora u Gradskoj knjižnici Subotica i onda je **Mile Tomić** koji je bio ravnatelj knjižnice nas nekoliko primio na razgovor. Poslije mi je rekao da me ne bi primio da nisam odgovorila na jedno pitanje koje je on postavio. To često volim ispričati, jer meni je bilo jako važno, a njegovo je pitanje bilo »što ste Vi naučili na fakultetu?«. Nakon nekoliko sekundi rekla sam »na fakultetu sam naučila pronaći gdje se nalazi sve ono što ne znam«. Poslije mi je rekao da je to bila rečenica koju je on želio čuti i da to nitko nije rekao. Jer nitko se nije rodio naučen da sve zna i rekao je »nisam očekivao da sve znate nego da se znate služiti knjigom«. Cijeli život imam osjećaj da sam po vokaciji osoba vezana uz knjigu – od malih nogu kada sam plakala uz slikovnice, preko knjiga koje sam čitala a knjiga mi je uvijek bila i najljepši dar. Od fakulteta pa do mog posla u knjižnici bila sam praćena knjigom a najviše sam voljela potragu za knjigama. Stoga nije čudno da sam i u knjižnici radila na jako puno poslova – od toga da sam bila informator za posudbeni odjel, zatim na dječjem odjelu, pa sam radila i bibliografske poslove ali nekako sam uvijek vodila potragu za knjigom. Knjiga mi je uvijek bila interesantna kao ona koju nemaš pa kako ćeš je pronaći. I kada je kviz *Čitalačka značka* bio završen i više ga nije bilo u knjižnici, a kako sam uvijek voljela raditi s djecom i mladima, osmislila sam kviz *Čitam i skitam* 2008. godine. Kviz je nastavljen i dalje i kada sam otišla iz knjižnice i jako mi je važno da se i djeca koja manje čitaju knjige žele uključiti. To je bio moj put do Gradske knjižnice gde sam zaista voljela raditi, ona mi je bila drugi dom. Voljela sam raditi i s kolegama, a svi smo radili i različite izložbe. Veliki dio kulturnih događanja bio je upravo u knjižnici; meni su bile drage i kreativne radionice s djecom. Raditi u gradskoj knjižnici bio je poseban privilegij.

► Kako i iz kojih razloga ste osnovali Hrvatsku čitaonicu?

Ona je rođena iz želje da se popuni jedna praznina koja je bila u hrvatskoj zajednici. U HKC-u *Bunjevačko kolo* nije bilo recitiranja, nije bilo pjesnika, Institut za kulturu, povijest i duhovnost *Ivan Antunović* tada, a sada Katoličko društvo, također nije imalo takve programe. Onda sam razgovarala s preč. **Andrijom Kopilovićem** i vlač. **Andrijom Anišićem** koji su mi dali vjetar u leđa i rekli su mi »ako ti imaš ideju, ako želiš, počni«. A tu je bio i **Milovan Miković**, zatim **Tomislav Žigmanov** koji su također smatrali da treba više raditi na predstavljanju naših knjiga i kulture uopće. Do tada sam se bavila kulturom i u Institutu *Ivan Antunović* i povremeno u *Bunjevačkom kolu*, a u veljači 2002. godine registrirana je Hrvatska čitaonica. No, jedan tekst **Zlatka Romića**, novinara u *Subotičkim novinama*, o tome da smo kao zajednica i grad zakazali jer smo zaboravili 90. rođendan **Balinta Vujkova**, bio

je povodom za moju akciju te sam ubrzo razgovarala s Mikovićem, Žigmanovim, **Lazarom Merkovićem**, **Belom Gabrićem** i svi su se složili da moramo nešto učiniti. Tako je počela naša najveća književno-jezična manifestacija *Dani Balinta Vujkova*.

► **Koji su još programi proistekli iz Hrvatske čitaonice?**

Ono što je meni bilo preznačajno je bilo raditi na promociji recitiranja, poticanja djece da govore hrvatski jezik. U školi i kod kuće svi su govorili srpski pa kako da hrvatski progovore? To je bilo zanimljivo jer sam onda prvi puta i poeziju na ikavici imali u korpusu hrvatskog jezika, jer to što naši divane kao da nisu svjesni da je to hrvatski jezik, odnosno njegov dijalekt. Prvi puta je tako recitatorica **Nevena Mlinko** doživjela da ode u Valjevo s ikavicom, s pjesmom **Ive Prčića** *Čovik brat*. Više

Balinta Vujkova, gdje je *Ždribac zlatne grive* postao i predstava. Napravili smo prve zvučne snimke u zajednici, on je napravio prvi animirani film, Čitaonica je bila pionir u našoj zajednici i ostavila zaista veliki trag. Do sada je objavljeno skoro 70 naslova što je nevjerovatno za jednu udrugu koja postoji 23 godine. Naša ideja je bila da idemo prema malim čitateljima koji su naša budućnost, a da ipak ne zaboravimo ni starije koji su bili nevidljivi a to su pjesnici amateri. Tako je nastao susret pjesnika *Lira naiva*. Naravno, bilo je izazova. Nekada nije bilo novaca pa puno toga radiš sam pa onda nekad nešto dobiješ pa moraš platiti druge ljude koji ti pomažu. Ali, sve u svemu, ustrajnost je važna i imam sreću da kao suradnicu imam **Bernadicu Ivanković** koja je nastavila moj rad u Gradskoj knjižnici i Čitaonici. Jako mi je važna nakladnička djelatnost jer sam uspjela prirediti čak tri svojevrzne antologije:

iz zbirke *Lira naiva* te panorame dramskih tekstova kako za djecu tako i odrasle i panoramu proze za djecu i mlade.

► **Ipak ste otišli iz Gradske knjižnice i zaposlili se u ZKVH-u po njegovom osnutku. Je li Vam teško bilo otići iz knjižnice?**

Jako mi je bilo teško jer smo imali puno programa u knjižnici, ali poziv mi je uputio Tomislav Žigmanov, a ja sam mislila da je on čovjek koji zaista ima nevjerovatnu viziju i neku misiju u svom životu. S njim sam već i prije surađivala, ali kada je postavio pitanje »možeš li sebe vidjeti u ZKVH, potreban nam je netko tko ima iskustvo u radu u kulturi« o prelasku u ZKVH prvo sam se konzultirala s obitelji.

► **Donijeli ste ipak odluku da napuštate Gradsku knjižnicu i odlazite raditi u ZKVH.**

Da, već 2008. sam sudjelovala u izradi Statuta, formiranju Upravnog odbora, izradi logoa, izradi raznoraznih pravilnika, sve što je

činilo pravni okvir i statusni dio, biran je i prostor, a 2009. od 1. siječnja sam sporazumno prešla u ZKVH na mjesto menadžerice kulturnih aktivnosti, odnosno kao stručna suradnica za kulturne programe i projekte. Tomislav Žigmanov, koji je dobio povjerenje osnivača da osnuje Zavod i započne posao, pozvao je, kako je rekao, dvije iskusne osobe: mene i **Ljiljanu Dulić Mészáros** koja je radila kao urednica u Radio Subotici i kao prevoditeljica u Gradskoj upravi Subotica. Ja sam bila na programskim sadržajima, a Ljiljana je bila na administrativnim i poslovnim. Obje smo bile dobre u poznavanju hrvatskog jezika što je bio bitan uvjet za upošljavanje.

mladih recitatora govorilo je Mikovićevu pjesmu na ikavici *Sarano bi je kao caricu* a s tim recitatorima stvarali smo buduće voditelje naših manifestacija. Radila sam puno s recitatorima i oni su imali uspješne nastupe ne samo u okviru naše zajednice već u okviru Srbije, što je jako velik uspjeh. Naravno, ne smijem zaboraviti ni etno-kamp za djecu koji je prerastao u veliko okupljanje djece i volontera, ali ni *Književno prelo* koje na sasvim nov način popularizira knjigu i naš jezik. Čitaonica ima i nakladničku djelatnost. **Rajko Ljubić** je tu napravio nevjerovatne inovacije i kreativne iskorake. Prvi smo imali slikovnice, prema tekstovima narodnih pripovjedaka

► **Dugo ste ostali raditi samo vas troje?**

Dugo, do 2016. bilo nas je samo troje. Nakon Ljiljanine iznenadne i neočekivane smrti, pretragične za nas, imali smo sreću što smo našli čovjeka isto tako posvećenog poslu kao što je bila i Ljiljana, **Josipa Bakoa** koji je sada v. d. ravnatelja Zavoda. Tri osobe su bile uposlene do prošle godine. Od kraja prošle godine imamo tri uposlene osobe za programske aktivnosti, tajnika i ravnatelja, odnosno pet uposlenih osoba. Ali uvijek smo imali vanjske suradnike. Vrlo rano smo imali osobu koja se bavila digitalizacijom, **Ivana Beneša**, koji je bio možda najduže vanjski suradnik. Upošljavanje je uvijek bilo problem kao što i drugi zavodi imaju mali broj uposlenih, osim mađarskog zavoda.

► **Koji su Vam projekti bili najdraži u Zavodu i mislite da su najvažniji?**

Sudjelovala sam u najdužem i najkompleksnijem terenskom istraživanju tradicijske baštine koje je trajalo više od deset godina i to mi je bio jedan od najtežih organizacijski, ali sigurno jedan od najdražih projekata jer smo prvi puta kao manjinska zajednica dobili četiri velike monografije. Podsjetila bih da do 2002. godine, kada smo službeno priznati kao nacionalna manjina, nismo znali tko smo, što smo jer nam je rečeno da smo mi konstitutivni narod. A Hrvati u Vojvodini i Srbiji nisu imali svoje publikacije, svoju povijest, zabilježenu svoju tradiciju; nisu imali što uzeti u ruke i pokazati je drugima »evo to smo mi«. I stoga sam prezahvalna profesorici **Milani Černelić** s Odsjeka za etnologiju i kulturnu antropologiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu gdje su prepoznali potrebu etnoloških istraživanja kod nas, uputili studente na teren a zatim i napisali radove za monografije. Druga programska aktivnost koju želim istaknuti je bila »Godina velikana« koja se sada zove »Godina novog preporoda«. Kultura sjećanja mi je prevažna jer smo to radili profesor **Bela Gabrić** i ja kako za *Subotičku Danicu* tako i u KD-u *Ivan Antunović*. Uvijek smo željeli podsjetiti naše čitatelje tko će koje godine imati koji rođendan ili drugu obljetnicu pa smo shvatili da je potrebno senzibilizirati naš narod da prema njima gajimo poštovanje i da se podsjetimo da su ostavili nešto iza sebe. A onda to znači povezati hrvatske udruge kulture, pojedince i na više načina i programa obilježiti te obljetnice kako bi javnost čula za njih, vidjela i zapisala. Zato je važna kultura sjećanja koju sada zovemo djelatna kultura sjećanja i voljela bih da se što češće govori o prijenosu kulture sjećanja, jer ako ti kulturu sjećanja gajiš samo kad pišeš neki tekst da je prije ne znam koliko godina rođen **Stanislav Preprek** a ne učiniš ništa da se to prenese drugim generacijama, mlađima, onda smo tu zapravo stali na istome gdje smo i mi naslijedili, a to nije dovoljno. Treći projekt koji mislim da je prevažan je digitalizacija koju sam također vodila. Prevažna, jer nam je sadržaj knjiga i publikacija najčešće nedostupan, recimo iz privatnih kolekcija koje nisu dostupne širem auditoriju niti struci. Na inicijativu gospodina Žigmanova napravili smo sa subotičkim franjevcima odličnu vezu s Katedrom za knjižničarstvo u Osijeku, koje na žalost više

nema, napravili istraživanje, klasifikaciju knjiga, slaganje. A još iz Gradske knjižnice sam uredila cijelu knjižnicu u Franjevačkom samostanu i knjižnicu *Ivan Kujundžić* u Katoličkom društvu. Četvrti program koji bih htjela izdvojiti je Zavičajna knjižnica *Biblioteka Croatica* u ZKVH-u jer naša zajednica bez takve knjižnice ne bi smjela nikako biti. Ta knjižnica nam je jako značajna, osobito za profesore, studente koji se bave određenim temama a često i skeniramo i šaljemo dokumente zainteresiranima. Ove godine stavit ćemo još veći naglasak na knjižnicu da se što više upotpunjava taj fond. Naravno, ne samo publikacija monografskog karaktera već i periodike.

► **Također ste u Zavodu radili na izradi registra nematerijalne baštine ovdašnjih Hrvata.**

Da, svakako bih htjela izdvojiti projekt »Živa baština« – registar nematerijalne kulturne baštine Hrvata u Srbiji. On je bio plod upravo terenskog istraživanja o kojem smo govorili i tih četiriju monografija. Velika je suradnja s pojedincima i udrugama kulture i na registru nematerijalne kulturne baštine a rezultat toga su i dvije nominacije na listu nematerijalnog kulturnog naslijeđa Srbije. Veliki projekt je i naša nakladnička djelatnost i rekla bih da je najveći pothvat bio *Izabrana djela Balinta Vujkova* u osam knjiga, koji je zahvaljujući Zlatku Romiću i mojoj malenkosti ugledao svjetlo dana. Narod koji ima ovakva izabrana djela može reći da je sačuvao i jezik i svoju etnološku baštinu i povezao ne samo Hrvate u Vojvodini već i Hrvate u cijelom panonskom prostoru gdje je Balint hodao i brodio i razgovarao s ljudima. Ne mogu preuzeti zasluge za časopise zato što sam ja u njima izvršna urednica, ali rekla bih da je veliki uspjeh Zavoda imati dva časopisa koje je gospodin Žigmanov utemeljio i da predstavlja jako veliki doprinos cijeloj našoj zajednici.

► **Što će sada biti u prvom planu u radu Zavoda? Na čemu ćete biti angažirani?**

U prvom planu će biti istraživanje materijalne kulturne baštine. To je potpuno jedno nepoznato područje, neobrađeno, koje će raditi **Branimir Kopilović**. Prvi korak napravljen je prošle godine istraživanjem spomeničke baštine, koju smo preko kalendara htjeli ljudima pokazati. Pokazati kako su ovdje tragovi hrvatske prisutnosti veliki i dugogodišnji jer su i prije sto godina neki umjetnici iz Hrvatske stvarali u Srbiji i ostavili nešto iza sebe što baštino. Nastavljamo također s nominacijom nematerijalne baštine i popunjavanjem registra. Ove godine predstoji još u Zavodu otvorenje slobodne ulične knjižnice. Naime, u našu dvorišnu kapiju koju smo zamijenili zahvaljujući sredstvima Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske ugradili smo malu slobodnu knjižnicu koja ima naziv »Uzmi-čitaj« i ona će biti otvorena uoči dana Zavoda. Tu ćemo nuditi prolaznicima, a što već ima i u drugim gradovima, knjige, časopise, *Hrvatsku riječ*, *Hrčka*, *Kužiš?!* da ih ponesu kući i čitaju. Mogu ih vratiti, ali ne moraju, a mogu donirati i vlastite knjige te da se kultura čitanja širi. Osnivanje ovakvih malih slobodnih knjižnica nastaviti ćemo ove godine u nekoliko mjesta u kojima su naše hrvatske udruge kulture.

Branimir Pinterović, doktor opće medicine u mirovini

Povjerenje je ključno za liječnički poziv

»Veliko je zadovoljstvo osjetiti da vam ljudi dovoljno vjeruju da od vas traže pomoć i još veće ako im možete pomoći. Pacijenta morate vidjeti kao osobu, a ne samo bolest«, kaže dr. Branimir Pinterović

Završetak srednje škole uvijek je izazov za odluku o upisu daljnjeg studija. **Branimir Pinterović**, rodom iz Gibarca, volio je prirodne znanosti, najviše fiziku i biologiju. Nakon završene gimnazije u Šidu odlučio se za studij medicine. I postao doktor. To zanimanje je volio i smatrao ga najzanimljivijim. Kako kaže, svaki pacijent i slučaj je drugačiji, nema rutine.

Studij medicine završio je u Novom Sadu 1980. godine. Radio je u šidskom Domu zdravlja, a ratnih 90-ih godina seli za Osijek. Danas je u mirovini, ali i dalje prati me-

dicinsku znanost. S ponosom ističe da je ljubav prema toj profesiji uspio prenijeti i na svoju djecu. Osim supruge **Blaženke** koja je također liječnica, svo troje djece su medicinari. Stariji sin **Dejan** je medicinski tehničar, mlađi sin **Boris** je farmaceut, a najmlađa kćer **Ana** je liječnica. Nada se da će i unuk **Grgur** krenuti tim stopama.

Uspomene na Gibarac

Pinterović je rođen u Gibarcu 1955. godine. Tamo je odrastao i završio prva četiri razreda osnovne škole. S čežnjom se sjeća svog rodnog mjesta.

»Uspomene na moj rodni Gibarac su najljepše. Valjda je to jedino mjesto gdje sam kod kuće. Tamo poznajem svaku ulicu, svaki šumarak, planinu. Uglavnom, puno lijepih uspomena«, ističe naš sugovornik.

Poslije diplomiranja zaposlio se u Domu zdravlja u Šidu.

»Ljudi su bili susretljivi i zaposlili su me samo petnaest dana poslije diplomiranja. Poslije obaveznog staža u Općoj bolnici u Srijemskoj Mitrovici radio sam na nekoliko odjela u šidskom Domu zdravlja, a zatim počeo raditi na medicini rada. Paralelno sam, kao i svi ostali liječnici, dežurao u hitnoj pomoći. Poslije noćnog dežurstva nastavljali smo raditi u svojoj službi. Bilo je naporno, ali tada je to bio mladi i dobar tim liječnika koji je to sve stoički podnio«, prisjeća se Pinterović.

Prelazak u Osijek

U šidskom Domu zdravlja radio je do devedesetih godina prošloga stoljeća. Tada je zajedno sa svojom obitelji donio odluku o preseljenju u Hrvatsku.

»Preselili smo se u Osijek, bio sam tamo prvi put kada sam tražio stan. Puno Srijemaca je u to vrijeme otišlo u Osijek, a to je ipak moja ravnica pa smo i mi krenuli u tom smjeru. Prilagodba na nove životne uvjete bila je izuzetno teška. Nismo imali svoj smještaj, nego smo skoro godinu dana stanovali kod prijatelja, Šidana koji su u

Za uspjeh u liječničkoj profesiji navodi da je najvažniji odnos između liječnika i pacijenta:

»To je najvažniji dio. Ako ne uspostavite dobar odnos i povjerenje između liječnika i pacijenta, to uglavnom ne završi dobro. Uvijek vjerujem pacijentu kada dođe kod mene i pokušavam mu dati do znanja da mu želim pomoći. Ukoliko ne uspostavimo taj odnos, bit ćemo oboje nezadovoljni, bez obzira na ishod liječenja, i sva je prilika da suradnja neće dugo trajati. Veliko je zadovoljstvo osjetiti da vam ljudi dovoljno vjeruju da od vas traže pomoć i još veće ako im možete pomoći. Morate vidjeti osobu kao pacijenta, a ne samo bolest«.

Kaže i da današnje zdravstvo nije mnogo različito od vremena kada je počeo raditi.

Osijek došli prije nas. Bio sam bez posla. Supruga je privremeno našla posao na moru. Nakon pet-šest mjeseci stvari su polako počele sjediti na svoje mjesto, ali polako. Trebalo se priviknuti na novu sredinu, druge običaje, ratnu situaciju... Bila su to teška vremena i nisam odmah uspio naći posao u struci. Izgleda da nije bilo potrebe za liječnicima. Nisam nikoga poznavao. Direktori domova zdravlja su me odbijali. Bio sam nezaposlen šest mjeseci. Nakon toga sam ipak našao nekakav posao u struci. Tek tri godine po dolasku sam našao 'pravi' posao. Dobio sam posao u hitnoj pomoći u kojem sam uživao. Ali poslije šest i pol godina trčanja po terenu i neprospavanih noći došlo je do zamora. Uspio sam naći posao u Belom Manastiru u obiteljskoj medicini. Trebalo mi je deset godina da nastavim gdje sam stao u Šidu. Ali mislim da se isplatilo. Radio sam s dobrim ljudima i mislim da smo se lijepo slagali«, kaže dr. Pinterović.

Nagrada za najboljeg liječnika

O tome kolike su zasluge u liječničkoj praksi dr. Pinterovića govori činjenica da je u povodu obilježavanja Dana Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje 2014. godine dobio nagradu za najboljeg liječnika opće medicine u Hrvatskoj. Skroman, kakav je po prirodi, kaže da mu nagrada nije od prevelikog značaja.

»Postoji izvjesno zadovoljstvo, ali meni je važnije da su ljudi zadovoljni mojim radom. Da znaju da im želim, ali nažalost, ne i da im mogu uvijek pomoći. Zbog zauzetosti na poslu nisam ni otišao u Zagreb na dodjelu nagrade, samo su me nakratko uključili preko video linka«, kaže on.

 Branimir Pinterović s kćerkom Anom i majkom Anicom

»Očekivao sam da će poslije 45 godina, kada sam počeo raditi, biti drugačije. Tehnika je nešto napredovala, medicinsko znanje je veće, neke bolesti se liječe daleko uspješnije ili lakše. Ali osnova je ostala ista: 'Dobar dan, kako Vam mogu pomoći?' Lijepa riječ, kulturni i pristojan odnos i pola liječenja je već uspelo«.

Između medicine i plantaže

Doktor Pinterović danas živi u Osijeku. U šali kaže ne više kod prijatelja nego u svom stanu. U mirovini je godinu dana, a vrijeme često provodi na svojoj plantaži lješnjaka.

»I dalje pratim medicinu i sudjelujem na predavanjima. Licenca mi je aktivna. Povremeno uskačem kolegama na zamjenu kad zatreba. Često se čujem s pacijentima i podijelim neki savjet. Nemam dugoročnih planova, godine su tu. Bit ću sretan ako povremeno radim s pacijentima. Imam veliku plantažu lješnjaka i tamo često provodim vrijeme. Pod stare dane opet sam seljak«, kaže sa smiješkom.

Na kraju kaže da rado dolazi u Srijem posjetiti majku **Anicu**, koja je napisala brojne pjesme o Gibarcu, brata **Slobodana** te svoje prijatelje.

»Imam svakakvih planova za obilazak Gibarca i Srijema, posebno Fruške gore. Vidjet ćemo koliko ću uspjeti u tome. Bicikl je spreman za obilazak Srijema, Slavonije i Baranje. Pitanje je koliko imam energije i vremena. Danas su vremena puno bolja od ratnih migracija, čupanja iz korijena i bacanja u nepoznato. Svaki put je lijepo doći u Gibarac, posjetiti drage ljude i prisjetiti se dana mladosti«, kaže na kraju razgovora naš sugovornik.

S. D.

Knjiga Ivana Dulića predstavljena u Osijeku

Bunjevački slučaj: pretvaranje nacionalnog u indigeno

Knjiga dr. **Ivana Dulića**, vinkovačkog oftalmologa podrijetlom iz Subotice, *Hrvati u Bačkoj i stvaranje samostalne hrvatske države – bunjevački slučaj* predstavljena je 10. ožujka u Osijeku, objavio je *Glas Slavonije*. Riječ je o djelu koje se bavi problemom asimilacije bačkih Hrvata, a objavljeno je u sunakladništvu Ogranka Matice hrvatske u Vinkovcima i Matice hrvatske Zagreb.

Na predstavljanju su, osim autora, sudjelovali i izv. prof. dr. sc. **Ivica Šola** s AUKOS-a te dr. sc. **Ivan Zubac** s Katoličkog bogoslovnog fakulteta u Đakovu. Publiku je pozdravio i predsjednik Ogranka Matice hrvatske u Vinkovcima doc. dr. sc. **Dražan Švagelj**.

Autor knjige Ivan Dulić u uvodu ističe da je uzrok današnjih političkih kontroverzi koje se odnose na bunjevački identitet taj što je, nakon stvaranja prve južnoslavenske države, laž o nehrvatstvu bačkih Bunjevaca i Šokaca po-

stala *raison d'état* srbijanske države, što je ostalo do danas. Temeljna strategija pri stvaranju lažnog identiteta je, kaže Dulić, pretvaranje nacionalnog u indigeno, odnosno u identitet bez političkog kapaciteta.

Ivica Šola ocijenio je kako se radi o značajnom djelu:

»Uzeo sam Dulićev rukopis i čudila me je ta polivalentna, multidisciplinarna knjiga. Nakon tridesetak stranica bio sam siguran da je to remek-djelo, presjek koji analizira jedan fenomen nacionalnog entiteta. Taj čovjek ulazi i u antropologiju i povijest, vrlo suvereno«.

Kako je dodao, dekretoizira se jedan entitet koji je pridonio hrvatskoj kulturi. pa pogledajte samo tko su sve kroz hrvatsku povijest bili Bunjevci. Dulić je definicija organskog intelektualca, on je taj koji pokazuje i brani vrijednosti s multidisciplinarnim pristupom«, kazao je Šola.

H. R.

Pješačka mapa i pad autoriteta

Osim prezentacije najreprezentativnijih destinacija i prirodnih ljepota, suvremeni bedekeri, turistički vodiči i ostali propagandni materijali u svoj sastav danas obavezno unose i mape biciklističkih i pješačkih staza gdje se potencijalnim gostima tjelesna aktivnost propagira kao najbolji način vođenja zdravog života. Lokalne samouprave kojima je do toga stalo ne žale sredstva kako bi se za to osigurali što bolji uvjeti, uključujući i izgradnju prateće infrastrukture u vidu uređenja magistralnih cesta ili staza, kao i izgradnju potrebnih odmorišta ili pak postaja za besplatni popravak dvokotača. I sve to s ciljem da privuku što veći broj gostiju koji će dio svog odmora provesti aktivno.

Ne tražeći ništa u te svrhe niti od države niti od lokalnih samouprava studenti su koncem siječnja počeli iscrtavanje pješačke mape Srbije, koja je započela na relaciji Beograd – Novi Sad da bi im se u tim aktivnostima ubrzo priključili i oni iz zapadne i istočne Srbije, s juga Banata i sjevera Bačke. Na tom volonterskom putu studenti su u početku nailazili i na otvoreno uskraćivanje elementarnog gostoprimstva čelnika lokalnih samouprava koji im nisu dopustili noćenje u zatvorenom prostoru, pa su koncem siječnja, na temperaturi od minus 2-3 stupnja, morali prespavati na terenu lokalnog nogometnog igrališta! Koliko se god takvi postupci predsjednika općina kosili ne samo s logikom planova lokalnog turističkog razvoja nego i s onim što se zove ljudskost, toliko je to kod običnih građana izazvalo reakciju u vidu otvorene potpore i stajanja na stranu studenata.

Na stranicama ovoga tjednika već je bilo riječi o tome na kakav su doček subotički studenti naišli prigodom nedavnog pješačenja do Male Bosne, Tavankuta, Mišićeva i Bajmaka, a čitatelji su zacijelo upoznati da je isto protekloga tjedna bilo i u Žedniku, Bačkoj Topoli, Lovćencu, Srebrenu, Sirigu i Novom Sadu na njihovom putu na su-

tražnji prosvjed u Beograd. S jedne strane mladi ljudi koji pješače, s druge stariji i djeca koji ih dočekuju kao donositelje Radosne vijesti. S jedne strane jasan i nepokolebljiv cilj, s druge osobno uvjeravanje u njega i buđenje želje za priključivanjem i sudjelovanjem u njegovu ostvarivanju, bilo u vidu kratkih šetnji, bilo da je riječ o vrećici jabuka namijenjenih nepoznatim, a dragim, mladim osobama.

Da, subotički studenti – kao uostalom i oni iz Niša, Čačka, Kragujevca i ostalih gradova – svojim praktičnim iscrtavanjem pješačke mape Srbije ujedno kod ljudi bude svijest da postoji i druga stvarnost osim one koja im se servira na ekranu. Svojim pješačenjem subotički i svi ostali studenti na jednostavan način izvode ljude u manjim sredi-

nama da drugim očima pogledaju ono što im je pred nosom, da stanu pokraj svog susjeda i da zajedno vide i sve ljepote prirode koja ih okružuje i svu nakaznost onih koji su je naružili i devastirali. Drugim riječima, svojom odbranom taktikom – nenasilnom ali istrajnom – studenti su, otvarajući oči građanima, doveli do vertikalnog rušenja autoriteta, počevši od predsjednika mjesne zajednice do samog Božanskog, koji – što je kraj bliži – pokazuje da mu ništa što je neljudsko nije strano.

Praktično studentsko premrežavanje pješačke mape Srbije dovelo je i do toga, a i to vidimo svakoga dana, da im se na zacrtanom putu iz dana u dan pridružuje sve veći broj ljudi, bilo uključivanjem u kolone, bilo pozdravnim trubljenjem vozača, bilo mahanjem s prozora, bilo to i običnim zagrljajem i poljupcem starice i djevojke koja bi joj mogla biti prauka. Takva snažna energija dovodi, naravno, i do toga da na jednom mjestu – nazovimo ga hipotetički Beograd – studenti sutra odjednom postanu brojčana manjina, što im je, naravno, i bio cilj. Oni, poput predsjednika Saveza vojvođanskih Mađara **Bálinta Pásztora**, koji ovih dana izjavljuju kako »sve više ljudi uviđa da ovi prosvjedi ne vode nikuda« ili još uvijek ne vide prirodu i društvo oko sebe ili se tješe idilom sigurnosti studija iz kojih takve poruke šalju. Bálintu Pásztoru i svima koji su još uvijek na strani do srži istrule vlasti na pamet, naravno, ne pada postaviti pitanje koje studenti od početka traže: tko su odgovorni za smrt petnaest ljudi u Novom Sadu? Uostalom, jedno naivno pitanje za njega i sve koji su na njegovoj strani: gdje se nalazi bivši ministar građevinarstva, prometa i infrastrukture **Goran Vesić**, dva puta uhićen i dva puta pušten? Kao, uostalom, i njegov prethodnik **Tomislav Momirović**.

Z. R.

Josip Francišković, vokalni solist i tamburaš u ansamblu *Biseri*

Život piše pjesme

Sve moje pjesme inspirirane su životom, ima ih ljubavnih, tužnih; kao što u životu ima svakakvih momenata, takve su i moje pjesme

Subotički tamburaški orkestar (STO) iznjedrio je brojne vrsne tamburaše od kojih su neki osnovali svoje sastave/ansamble i nastavili svirati bilo profesionalno ili kao dodatni angažman uz svoje primarne poslove. U drugu skupinu spada, u Subotici mnogim ljubiteljima tamburaške glazbe poznat, **Josip Francišković**, vokalni solist i tamburaš u ansamblu *Biseri*.

Drugovanje s tamburom i autorski rad

Josipa je s osam godina u STO upisao otac čija je želja oduvijek bila da svira. Budući da je nije ostvario, odlučio je to učiniti sa svojim sinom koji u početku nije bio oduševljen tom idejom, ali mu se ubrzo sve to svidjelo. Toliko da do današnjeg dana svira svoj basprim kad god mu se za to ukaže prilika.

»S prijateljima iz orkestra i još nekima koje sam upoznao dok sam svirao na folklornim nastupima HKC-a *Bunjevačko kolo*, 1997. godine dolazimo na ideju da osnujemo bend, a otprilike u isto vrijeme počeo sam nastupati i kao vokalni solist u STO-u. Godine 1998. postajem član subotičkog ansambla *Ravnica* gdje sam svirao basprim i bio glavni vokal i s njima sam aktivno radio do 2012. kada se pridružujem ansamblu *Biseri* gdje sam uz basprim također glavni vokal«, kaže Josip Francišković.

Osim što ga mnogi znaju po lijepom, dubokom glasu, poznat je i po svom autorskom radu s kojim je započeo 2005. godine.

»Svoju prvu autorsku pjesmu (tekst i glazbu) *Svako živi svoju tajnu* napisao sam 2005. za *Festival bunjevački pi-sama* s kojom smo i nastupili s *Ravnicom*. Aranžman je napisao ansambl, ja sam je otpjevao i ta je pjesma tada osvojila prvu nagradu po ocjeni stručnog žirija i prvu nagradu po ocjeni publike. Nakon toga nastavio sam raditi na svom autorskom radu i tijekom svih ovih godina možda jednom nisam imao svoju pjesmu na ovom festivalu, a na svim ostalima barem jednu, a nekad i više. *Festival* postoji od 2000. i u početku sam pjevao pjesme drugih skladatelja i tekstopisaca«, navodi on.

Na ovom je festivalu, kao i na drugim natjecanjima postavio nastupati s *Biserima*.

»Nastupali smo i na *Tamburica festu* u Novom Sadu gdje smo jednom prigodom osvojili prvu nagradu kao najbolji

orkestar, a 2018., na jubilarnom 10. *Tamburica festu*, moja pjesma *Svaki dan* proglašena je za najljepšu vojvođansku pjesmu. Godine 2023. smo nastupili u Kaptolu (Hrvatska) na festivalu *Zlatni glas zlatne doline*, kada smo osvojili treću nagradu stručnog žirija. Tekst pjesme *Ne gledaj na ure* napisala je **Đurđa Habel**, aranžman **Ante Crnković**, a ja sam pisao glazbu. Kada smo ostvarili taj uspjeh, upoznali smo se s ljudima iz *Croatia recordsa* koji su nam već sljedeće godine objavili tu pjesmu kao singl i za nju smo snimili i spot. Za sada imamo tu jednu pjesmu, ideja jeste da se radi na albumu, ali to je veliki trošak, a budući da više nije aktualna prodaja CD-a, ne bismo mogli pokriti ni troškove izdavanja, a kamoli što zaraditi. No, vidjet ćemo, želja svakako postoji«, ističe Josip.

Što se tiče autorskog rada, kako dodaje, na njemu radi stalno, čim ima neku ideju to odmah zapiše ili se snimi.

»Sve moje pjesme inspirirane su životom, ima ih ljubavnih, tužnih; kao što u životu ima svakakvih momenata, takve su i moje pjesme. Uglavnom pjesma bude slika mog trenutnog raspoloženja. Odlika nas amatera tekstopisaca je da u svakoj numeri, bilo u riječi ili stihu, imamo dio sebe

i svog života. Ne mogu pjesme raditi po narudžbi, nego je radim kako osjećam. Pisao sam i za druge izvođače, ali tada, znajući za koga radim, pišem pjesmu koja će ići uz tu osobu. Moram je poznavati i pravim pjesmu koja bi njoj legla kako bi je mogla najbolje izvesti. Zato ne radim tako da prvo napišem pjesmu pa poslije tražim izvođača jer to onda uglavnom ne bude dobro. Prošle godine sam, primjerice za *Festival bunjevački pisama*, radio pjesmu za **Mariju Kovač** *Da mi na vrata pokucaš*, koju poznajem, ona ju je fenomenalno izvela i publika je bila oduševljena. Radio sam pjesmu i za **Marka Križanovića**, za bend *Derani* (sadašnji *Uspomena*), potom za Tamburaški ansambl *San* i dr. Više pjesama sam radio za ansambl *Ruže* a s jednom su prošle godine nastupili u Kaptolu na festivalu *Zlatni glas zlatne doline*«, kaže Josip.

Ansambl Biseri i drugi angažmani

Osim Josipa, ansambl *Biseri* čine Ante Crnković, **Josip Šipoš**, **Zoran Šipoš**, **Darko Bajić** i **Bojan Bukvić**. Svi su oni zaposleni, osim harmonikaša Jose koji je samostalni umjetnik, ali se trude imati probe jednom tjedno, a pred nastup i češće.

»Trudimo se pojaviti bilo gdje na nekom festivalu barem jednom godišnje da se vidi da smo aktivni. Svirke radimo stalno (rođendani, razne proslave) s tim da se od korone dosta toga promijenilo. Do tada je bilo puno više svadbi, a sada su brojnije manje svirke kojih ima stalno. Za svadbe manje sviramo, ne zato što se ne traže ansamblu poput našeg, već zato što generalno svadbi ima mnogo manje. Kako smo saznali iz subotičke matičarske službe, nekada je u špic mjesecima – svibnju i rujnu, za vikend znalo biti 20 vjenčanja (u Gradskoj kući ili na mjestu svadbe), a sada u tim mjesecima subotom zna biti svega pet vjenčanja, od čega primjerice dvije svadbe uopće nemaju glazbu«, pojašnjava Josip.

Na pitanje razlikuju li se *Biseri* po nečem od drugih subotičkih ansambala, odgovara:

»Razlikujemo se, i to je dobro. Primjerice, neki veći akcent stavljaju na tradicionalni način sviranja i autorske pjesme rade tradicionalno tamburaški. Neki imaju numere

koje su u stilu, rekao bih, **Đorđa Balaševića**. Mi radimo malo moderniji stil, jer je moja ideja bila tamburašku glazbu približiti mlađim generacijama, da im bude privlačna, znači da to bude neki poluzabavljak koji će lako ući u uho».

Što se tiče nagrada, prva koju je dobio bila mu je glavni poticaj da nastavi s autorskim radom jer je bila jako dobro prihvaćena i od publike i od stručnog žirija. Dodaje kako ima još nagrada koje nije spomenuo, kao i da ima onih koje mu posebno znače.

»Primjerice, za neke pjesme za koje nisam dobio nagradu, više puta su bile izvođene kao prvi mladenački ples u svadbi, poput pjesama *Samo moja*, *Čarolija* i dr. To je stvarno posebno priznanje i posebna nagrada.»

Josip Francišković je prošle godine s Hrvatskom glazbenom udrugom *Festival bunjevački pisama* realizirao projekt s dječjim pjesmama.

»Došli smo na ideju s dopredsjednikom Udruge prof. **Vojislavom Temunovićem** da snimimo dječje pjesme jer ih općenito nema, a na dječjem festivalu djeca pjevaju pjesme za odrasle. Projekt koji se zove *Nasmij se i zapjevaj s nama* podržalo je Hrvatsko nacionalno vijeće. Na tom albumu ima deset dječjih pjesama, od kojih je pet mojih autorskih, a ostalih pet su do sada već izvođene, ali su sada snimljene u studiju«, kaže on i dodaje kako je od kraja 2016. godine i član Katedralnog zbora *Albe Vidaković* s kojima nastupa kad god ima mogućnost.

Josip ima sina **Arsena** (8 godina) kojem se, kako kaže, jako sviđa to što mu tata svira i pjeva.

»Oduševljen je time. Arsen voli i zna lijepo pjevati, bio je jedno vrijeme član dječjeg zbora *Raspjevane zvjezdice*, ali ima tremu pred publikom i sad malo pauziramo s tim.»

Budući da ima puno svojih pjesama, pitali smo na koncu Josipa je li do sada imao koncert na kojem se samo njima predstavio:

»Nisam imao, nisam ni razmišljao o tome, ali da, mogao bih krenuti razmišljati u tom pravcu jer postoji sigurno oko 20 pjesama koje se inače aktivno izvode i komotno bi se mogao organizirati jedan koncert. Dobar prijedlog za razmišljanje, hvala«, zaključuje svoju priču Josip Francišković.

I. Petrekanić Sič

GRAD SUBOTICA**Trg slobode 1**

Na temelju Odluke Gradskog vijeća Grada Subotice broj: 000530654-2025-09693-003-000-416-188 od 20. veljače 2025. godine, Povjerenstvo za provedbu postupka otuđenja nekretnina iz javnog vlasništva Grada Subotice, u postupku javnog nadmetanja,

oglašava**OTUĐENJE NEKRETNINA U JAVNOM VLASNIŠTVU GRADA SUBOTICE
U POSTUPKU JAVNOG NADMETANJA****I. PREDMET OTUĐENJA**

1. Obiteljska stambena zgrada, broj objekta 1, površine 91m², pomoćna zgrada, broj objekta 2, površine 24m² i pomoćna zgrada, broj objekta 3, površine 26m², na adresi u Subotici, **Franje Kluza broj 156** i katastarska čestica broj 32534 K. O. Donji grad, ukupne površine 536m², na kojoj su navedeni objekti izgrađeni, sve u javnom vlasništvu Grada Subotice u 1/1 udjela, upisano u zemljišni list broj 6608 K. O. Donji grad,

– početna cijena nekretnine: **1.425.155,00 RSD**

– iznos pologa (10 % od ukupne cijene): 142.515,50 RSD

2. Dvosoban stan-prizemlje, broj posebnog dijela 1, broj ulaza 1, korisne površine 61m², u objektu broj 1, na adresi u Subotici, **Karađorđeva cesta broj 86**, u javnom vlasništvu Grada Subotice u 1/1 udjela i katastarska čestica broj 1347 K.O. Stari grad, ukupne površine 740m², na kojoj je navedeni objekt izgrađen, u javnom vlasništvu Grada Subotice u 61/224 udjela, sve upisano u list nepokretnosti broj 20161 K. O. Stari grad,

– početna cijena nekretnine: **1.451.133,00 RSD**

– iznos pologa (10 % od ukupne cijene): 145.113,30 RSD

3. Jednoiposoban stan-prizemlje, broj posebnog dijela 1, broj ulaza 1, korisne površine 29m², u objektu broj 5, površine 44m², na adresi u Subotici, **Segedinska cesta broj 50**, u javnom vlasništvu Grada Subotice u 1/1 udjela i katastarska čestica broj 6257/1 K.O. Novi grad, ukupne površine 4988m², na kojoj je navedeni objekt izgrađen, u javnom vlasništvu Grada Subotice u 29/1093 udjela, sve upisano u list nepokretnosti broj 12159 K. O. Novi grad,

– početna cijena nekretnine: **778.333,00 RSD**

– iznos pologa (10 % od ukupne cijene): 77.833,30 RSD

4. Dvosoban stan-prizemlje, broj posebnog dijela 5, broj ulaza 1, korisne površine 57m², u objektu broj 2, na adresi u Subotici, **Tolstojeva broj 25**, u javnom vlasništvu Grada Subotice u 1/1 udjela i katastarska čestica broj 3663 K. O. Stari grad, ukupne površine 593m², na kojoj je navedeni objekt izgrađen, u javnom vlasništvu Grada Subotice u 57/291 udjela, sve upisano u list nepokretnosti broj 20186 K. O. Stari grad,

– početna cijena nekretnine: **1.229.248,00 RSD**

– iznos pologa (10% od ukupne cijene): 122.924,80 RSD

5. Jednosoban stan-prizemlje, broj posebnog dijela 3, broj ulaza 1, korisne površine 37m², u objektu broj 1, na adresi u Subotici, **Bajska cesta broj 26**, u javnom vlasništvu Grada Subotice u 1/1 udjela i katastarska čestica broj 3429 K. O. Stari grad, ukupne površine 453m², na kojoj je navedeni objekt izgrađen, u javnom vlasništvu Grada Subotice u 37/239 udjela, sve upisano u list nepokretnosti broj 20180 K.O. Stari grad,

– početna cijena nekretnine: **663.447,00 RSD**

– iznos pologa (10% od ukupne cijene): 66.344,70 RSD

6. Jednosoban stan-prizemlje, broj posebnog dijela 2, broj ulaza 1, korisne površine 33m², u objektu broj 1, na adresi u Subotici, **Vareška broj 17**, u javnom vlasništvu Grada Subotice u 1/1 udjela i katastarska čestica broj 3461 K. O. Stari

grad, površine 1327m², na kojoj je navedeni objekt izgrađen, u javnom vlasništvu Grada Subotice razmjerno površini posebnog dijela, sve upisano u list nepokretnosti broj 20181 K. O. Stari grad,

– početna cijena nekretnine: **890.326,00 RSD**

– iznos pologa (10% od ukupne cijene): 89.032,60 RSD

7. Jednosoban stan-prizemlje, broj posebnog dijela 3, broj ulaza 1, korisne površine 29m², u objektu broj 1, na adresi u Subotici, **Vareška broj 17**, u javnom vlasništvu Grada Subotice u 1/1 udjela i katastarska čestica broj 3461 K. O. Stari grad, površine 1327m², na kojoj je navedeni objekt izgrađen, u javnom vlasništvu Grada Subotice razmjerno površini posebnog dijela, sve upisano u list nepokretnosti broj 20181 K. O. Stari grad,

– početna cijena nekretnine: **782.408,00 RSD**

– iznos pologa (10% od ukupne cijene): 78.240,80 RSD

8. Obiteljska stambena zgrada, objekt broj 4, površine 34m², na adresi u Subotici, **Vareška broj 17**, u javnom vlasništvu Grada Subotice u 1/1 udjela i katastarska čestica broj 3461 K. O. Stari grad, površine 1327m², na kojoj je navedeni objekt izgrađen, u javnom vlasništvu Grada Subotice razmjerno površini posebnog dijela, sve upisano u list nepokretnosti broj 20181 K. O. Stari grad,

– početna cijena nekretnine: **917.306,00 RSD**

– iznos pologa (10% od ukupne cijene): 91.730,60 RSD

9. Obiteljska stambena zgrada, objekt broj 1, površine 73m², na adresi u Tavankutu, **Gornji Tavankut broj 130/2**, u javnom vlasništvu Grada Subotice u 1/1 udjela i katastarska čestica broj 8647 K. O. Tavankut, površine 528m², na kojoj je navedeni objekt izgrađen, u javnom vlasništvu Grada Subotice u 1/1 udjela, sve upisano u list nepokretnosti broj 4554 K. O. Tavankut,

– početna cijena nekretnine: **392.365,00 RSD**

– iznos pologa (10% od ukupne cijene): 39.236,50 RSD

10. Trosoban stan (Stan + tavan = 52m²) u prizemlju stambene zgrade za kolektivno stanovanje broj 1, površine 366m², broj posebnog dijela 2, broj ulaza 43A, korisne površine 52m², na adresi u Subotici, **Heroja Pinkija broj 43**, u javnom vlasništvu Grada Subotice u 1/1 udjela i katastarska čestica broj 836/6 K. O. Novi grad, površine 1836m², na kojoj je navedeni objekt izgrađen, u javnom vlasništvu Grada Subotice razmjerno površini posebnog dijela, sve upisano u list nepokretnosti broj 12787 K. O. Novi grad,

– početna cijena nekretnine: **2.093.447,00 RSD**

– iznos pologa (10% od ukupne cijene): 209.344,70 RSD

11. Jednosoban stan (Stan-stan br. 2) u prizemlju obiteljske stambene zgrade (Ulaz br. 2 – Bokeljska 3A) broj 1, površine 110m², broj posebnog dijela 2, broj ulaza 2, korisne površine 34 m² i pomoćna zgrada, površine 12 m², broj objekta 2, na adresi u Subotici, **Bokeljska broj 3**, u javnom vlasništvu Grada Subotice u 1/1 udjela i katastarska čestica broj 17781/2 K. O. Novi grad, površine 603m², na kojoj su navedeni objekti izgrađeni, u javnom vlasništvu Grada Subotice u 281/603 udjela, sve upisano u list nepokretnosti broj 1383 K. O. Novi grad,

– početna cijena nekretnine: **2.225.566,00 RSD**

– iznos pologa (10% od ukupne cijene): 222.556,60 RSD.

II. Uvjeti prijave:

Postupak javnog nadmetanja provodi Povjerenstvo za provedbu postupka otuđenja nekretnina iz javnog vlasništva Grada (u daljnjem tekstu: Povjerenstvo).

Na javnom nadmetanju mogu sudjelovati pravne i fizičke osobe koje se prijave pisanim putem do dana određenog oglasom.

Prijava mora sadržavati sve podatke o nekretnini (redni broj nekretnine iz oglasa, opis nekretnine), a ukoliko je ista osoba zainteresirana za kupnju više nekretnina, moraju se dostaviti posebne prijave s priložima i to za svaku nekretninu posebno u zasebnoj omotnici.

Prijave se dostavljaju u zatvorenoj omotnici s naznakom »Prijava na oglas za otuđenje nekretnina u javnom vlasništvu Grada Subotice – NE OTVARATI«, uz naznaku podnositelja prijave. Na poledini se upisuje naziv i adresa podnositelja prijave, i ime i prezime ovlaštene osobe za kontakt.

Prijave se podnose Povjerenstvu za provedbu postupka otuđenja nekretnina iz javnog vlasništva Grada, putem Tajništva za imovinsko-pravne poslove, Službe za imovinsko-pravne poslove i građevinsko zemljište, na pisarnici Gradske uprave Grada Subotice, Subotica, Trg slobode 1, u uslužnom centru, na prizemlju Gradske kuće, šalter broj 16 i 17 ili poštom.

Oglas je otvoren od 14. ožujka 2025. godine, zaključno s 14. travnja 2025. godine, što predstavlja rok za podnošenje pisanih prijava.

Prijava podnesena putem pošte smatra se pravodobnom ukoliko je podnesena u navedenom roku, a u pisarnicu Gradske uprave bude zaprimljena najkasnije do 16. travnja 2025. godine do 12 sati.

Sudionici u postupku javnog nadmetanja dužni su uplatiti polog u visini od 10 % iznosa početne cijene po kojoj se nekretnina otuđuje iz javnog vlasništva (procijenjena tržišna vrijednost) na račun Grada Subotice broj 840-1027804-55 s pozivom na broj 31-236-09693, model 97. Uplata pologa od strane osobe koja nije podnositelj prijave, neće biti prihvaćena, te će se prijava uz tako uplaćeni polog smatrati nepotpunom. Na javnom nadmetanju mogu sudjelovati samo osobe koje su uplatile polog.

Prijava pravne osobe sadrži: naziv, sjedište, broj telefona, sve podatke o nekretnini (redni broj nekretnine iz oglasa, opis nekretnine), prijava mora biti potpisana i ovjerena pečatom od strane ovlaštene osobe.

Uz prijavu pravne osobe prilaže se: izvornik izvatka ili ovjerena preslika iz registra gospodarskih subjekata s podacima za tu pravnu osobu, ne stariji od 30 dana, dokaz o uplati pologa i izjava o prihvaćanju svih posebnih uvjeta iz oglasa, a u slučaju da podnositelja prijave zastupa punomoćnik, punomoć mora biti ovjerena od strane javnog bilježnika.

Prijava fizičke osobe mora sadržavati: ime i prezime, adresu, broj osobne iskaznice, broj telefona, sve podatke o nekretnini (redni broj nekretnine iz oglasa, opis nekretnine), prijava mora biti potpisana, a ako je ta osoba poduzetnik, uz prijavu se prilaže izvornik izvatka ili ovjerena preslika iz registra gospodarskih subjekata ili potvrda da je poduzetnik upisan u odgovarajući registar, sve ne starije od 30 dana.

Uz prijavu fizičke osobe prilaže se: preslik osobne iskaznice, dokaz o uplati pologa i izjava o prihvaćanju svih posebnih uvjeta iz oglasa, a u slučaju da podnositelja prijave zastupa punomoćnik, punomoć mora biti ovjerena od strane javnog bilježnika.

Pravo sudjelovanja na javnom nadmetanju imaju samo osobe koje dostave pravodobnu i potpunu prijavu, odnosno osobe koje po zahtjevu Povjerenstva otklone nedostatke prijave najkasnije dva dana prije početka javnog nadmetanja.

NAPOMENE:

Navedene nekretnine otuđuju se u viđenom stanju.

Kupci navedenih nekretnina u obvezi su podmiriti eventualne režijske troškove, temeljem neizvršenih obveza prethodnih korisnika.

III. Postupak javnog nadmetanja

Javno nadmetanje otvara predsjednik ili ovlašteni član Povjerenstva i utvrđuje:

1. Broj pravodobnih i potpunih prijava,
2. Broj nepravodobnih i nepotpunih prijava,
3. Nazive, odnosno imena sudionika koji su stekli pravo sudjelovanja,
4. Nazočne sudionike javnog nadmetanja, odnosno njihove zakonske zastupnike ili punomoćnike i imaju li urednu punomoć za zastupanje.

Javno nadmetanje provodi se prema sljedećem postupku:

1. Predsjednik ili ovlašteni član Povjerenstva objavljuje početni iznos koji je predmet javnog nadmetanja i poziva sudionike da isti iznos prihvate,

2. Ukoliko sudionik ne prihvati početni iznos gubi pravo na povrat uplaćenog pologa,
3. Predsjednik ili ovlašteni član Povjerenstva poziva sudionike da daju svoje ponude iznosa cijene, uvećane za najmanje 1 % od početnog iznosa, odnosno od zadnje dane ponude,
4. Sudionici se za davanje ponude javljaju podizanjem ruke,
5. Predsjednik ili ovlašteni član Povjerenstva pokretom ruke dozvoljava sudioniku koji se najranije javio, da dà svoju ponudu,
6. Sudionik javnog nadmetanja dužan je reći u ime kojeg ponuditelja koji iznos nudi,
7. Predsjednik ili ovlašteni član Povjerenstva pita tri puta nudi li netko više od najvećeg prethodno ponuđenog iznosa i nakon trećeg poziva konstatira koji je najveći ponuđeni iznos i ime ponuditelja,
8. Sudionik koji ponudi najviši iznos kupoprodajne cijene potpisuje izjavu o visini ponuđene cijene koju je dužan uplatiti u roku utvrđenom oglasom.

Smatra se da je javno nadmetanje održano i kada istom pristupi samo jedan sudionik, koji se registrira i proglašava kupcem ako početnu cijenu po kojoj se nekretnina otuđuje iz javnog vlasništva prihvati kao kupoprodajnu cijenu (procijenjena tržišna vrijednost), s time da ukoliko ne prihvati kupoprodajnu cijenu, gubi pravo na povrat pologa.

Svaki sudionik javnog nadmetanja ima pravo tijekom rada Povjerenstva dati primjedbu na rad Povjerenstva i na tijek postupka, što se unosi u zapisnik.

Kriterij za izbor najpovoljnijeg ponuditelja je visina ponuđene kupoprodajne cijene.

Nakon završetka postupka javnog nadmetanja, Povjerenstvo utvrđuje prijedlog da se nekretnina u javnom vlasništvu otuđi ponuditelju koji je ponudio najvišu kupoprodajnu cijenu, a sudionici postupka javnog nadmetanja koji nisu odabrani za najpovoljnijeg ponuditelja imaju pravo na povrat uplaćenog pologa u roku od 10 (deset) radnih dana od održavanja javnog nadmetanja, osim ukoliko podnositelj pravodobne i potpune prijave ne pristupi javnom nadmetanju ili ukoliko sudionik koji ponudi najviši iznos kupoprodajne cijene, odustane od ponude.

Najpovoljnijem ponuditelju čija se ponuda prihvati, uplaćeni iznos pologa uračunava se u kupoprodajnu cijenu.

Stjecatelj nekretnine u postupku javnog nadmetanja dužan je kupoprodajnu cijenu isplatiti jednokratno u roku od 15 (petnaest) dana od dana sklapanja ugovora o otuđenju nekretnine.

Zapisnik o provedenom postupku s popratnom dokumentacijom i utvrđenim prijedlogom o otuđenju nekretnine u javnom vlasništvu ponuditelju koji je ponudio najvišu kupoprodajnu cijenu, Povjerenstvo dostavlja Gradskom vijeću radi donošenja odluke o otuđenju nekretnina iz javnog vlasništva, a na temelju koje se nakon toga sklapa ugovor o otuđenju nekretnine iz javnog vlasništva Grada.

U slučaju da stjecatelj nekretnine u roku od 30 dana od dana donošenja odluke o otuđenju nekretnine ne sklopi ugovor i ne uplati kupoprodajnu cijenu u predviđenom roku, odluka se stavlja izvan snage i stjecatelj gubi pravo na povrat pologa.

U ostalom postupak javnog nadmetanja provest će se prema odredbama Odluke o pribavljanju, raspolaganju i upravljanju stvarima u javnom vlasništvu Grada Subotice (*Sl. list Grada Subotice*, broj 17/2018 i 27/2018-ispr.).

Javno nadmetanje održat će se dana 25. travnja 2025. godine, s početkom u 12 sati u Plavoj dvorani Gradske kuće, Subotica, Trg slobode br. 1.

Cjeloviti tekst Oglasa bit će objavljen u *Službenom listu Grada Subotice*, na oglasnoj ploči Gradske uprave Subotica, Trg slobode br. 1, u razdoblju od 14. ožujka 2025. godine do 14. travnja 2025. godine, na internetskoj stranici Grada *subotica.is.gov.rs*, u rubrici »Natječaj i oglasi«, u tjednicima: *Subotičke novine*, *Magyar Szó*, *Hrvatska riječ* i u dnevnom listu *Kurir*, koji se distribuira na cijelom području Republike Srbije.

Sve informacije u svezi oglasa mogu se dobiti u Službi za imovinsko-pravne poslove i građevinsko zemljište, II. kat, ured broj 210 ili na tel: 024/626-767, svakog radnog dana od 8 do 12 sati.

Zainteresirani ponuditelji, mogu razgledati navedene nekretnine svakim radnim danom, počevši od 14. ožujka 2025. godine (petak) do dana održavanja javnog nadmetanja u razdoblju od 10 do 14 sati, a po prethodnoj najavi.

Predsjednica Povjerenstva

Zagorka Panić, dipl. inž. građ. v. r.

Poljoprivreda u korak s propisima i ugovornim obvezama (I. dio)

Dopisi gradskih uprava iznenadili poljoprivrednike

»U Subotici smo prošle godine besplatno uzeli čak 2.769 uzoraka, čime smo rekimo mogli obuhvatiti više od 50 % državnog poljoprivrednog zemljišta da su se proizvođači htjeli javiti. Mi imamo određeni krug ljudi s kojima surađujemo već duži niz godina koji redovito obavljaju te analize. U tu kontrolu plodnosti bili su prvi put uključeni i mnogi manji proizvođači«, kaže Damir Varga

Ovih dana poljoprivredni proizvođači, ne samo s područja Subotice, nego i iz cijele Srbije koji su korisnici državnog poljoprivrednog zemljišta, dobili su dopis od gradskih uprava. U njemu se od njih traži izjašnjenje o tome jesu li radili analizu plodnosti državnog zemljišta po osnovu članka 21. Zakona o poljoprivrednom zemljištu u kojem se kaže kako se analiza radi po stupanju u posjed i nakon toga svake četvrte ili pete godine. Tim povodom razgovarali smo s ravnateljem Poljoprivredne savjetodavne i stručne službe Subotica **Damirom Vargom**.

Rekao nam je kako su im se poljoprivrednici obratili s pitanjem što je to, a zapravo mnogi nisu ni pročitali svoje ugovore, jer u njima »sve piše«.

»Budući da je to obveza poljoprivrednika, oni će analizirati morati odraditi. Što se tiče sankcija, ne znam hoće li ih biti, ali obveza analize postoji. Za sada je to obveza samo za državnu zemlju, ali za očekivati je u narednim godinama kako će i privatno zemljište također biti predmetom analize, te da će redovito obavljanje kontrole plodnosti zemljišta vjerojatno biti jedan od uvjeta za dobivanje subvencija od države. Hoće li ovakvo što biti za godinu, dvije ili deset, to ne mogu znati u ovome momentu, ali razvojem informacijske tehnologije poput eAgrara, stvorili su se uvjeti za to, jer se mnoge baze podataka ministarstva objedinjuju. Imate objedinjenju veterinarsku bazu, eAgrar, tako će vjerojatno jednoga dana biti i baza podataka za unos rezultata kontrole plodnosti zemljišta.

Ovo je zakonska obveza koju je zakonodavac donio i u svakom trenutku se te odredbe mogu primijeniti. Bez obzira je li u nekom prethodnom periodu obavljana kontrola ili ne, sada se krenulo u taj postupak. Zato naše upozorenje jeste da se analiza treba odraditi. Suština je u tome da je 70 % našeg prilagođavanja Europskoj uniji u području poljoprivrede. Kako bi hrana bila jeftina i dostupna stanovništvu, ona će uvijek biti predmetom subvencija, a čim netko subvencionira nešto, on traži izvješće o namjenskom utrošku sredstava. Svjedoci smo raznih napisa i članaka kada pogledamo u Europsku uniju, zakoni iz područja poljoprivrede su im strogi i moraju se poštivati kako bi se ostvarila prava na subvencije. Postoji nitratna direktiva, zaštita vodotokova, vrijeme kada se pojedine agrotehničke operacije smiju obavljati, borba protiv erozije tla, itd. Sve što je tamo implementirano u poljoprivredi doći će vremenom i kod nas. Mi smo kao savjetodavna služba uvijek tu za pružanje savjeta koliko je to u našoj moći i za skretanje pažnje na ono što je obveza«, rekao je Damir Varga.

Istakao je kako treba nastojati ispuniti što više tih zakonskih uvjeta kako se proizvođači ne bi našli u problemu zbog nečega što nisu ispunili, a mogli su, te da zbog toga ostanu uskraćeni za neka sredstva što im može ugroziti biznis i egzistenciju.

Kontrola plodnosti zemljišta

Kako je rekao, oni se sada fokusiraju samo na jednu stvar, a to je kontrola plodnosti zemljišta.

»Po meni, kao stručnjaku, bavljenje modernim načinom poljoprivrede bez ikakve kontrole plodnosti zemljišta je nepojmljivo jer tada im ne mogu dati nikakav savjet glede gnojidbe ili bilo čega drugoga ako nemam uvid u samo zemljište. Treba osvijestiti činjenicu, gnojiva nose između 25 % i 35 % troškova u ratarskoj proizvodnji, a u povrtlarскоj je to čak i više. Kroz obavljanje kontrole plodnosti zemljišta i provođenje zakonske obveze proizvođači zapravo mogu ostvariti i značajne uštede na gnojivu. Što se tiče kontrole državnog poljoprivrednog zemljišta, kao i privatnog, to mogu raditi akreditirani laboratoriji koji posjeduju rješenje Ministarstva poljoprivrede. U Vojvodini su to trenutačno sve poljoprivredne stručne službe, točnije svih dvanaest službi ima akreditacije, a ima je i Poljoprivredni institut za ratarstvo i povrtlarstvo u Novom Sadu. U centralnoj Srbiji imaju neke službe, tu je Institut za zemljište iz Beograda, u principu listu akreditiranih laboratorija možete naći na web stranici Uprave za poljoprivredno zemljište i u bilo kojem poljoprivrednici mogu obaviti analizu zemljišta«, govori nam Varga.

Akcije besplatne analize zemljišta

Kako nam je rekao Varga, od 2003. godine prvo je Pokrajinsko tajništvo za poljoprivredu na teritoriju Vojvodine, Ministarstvo poljoprivrede na teritoriju centralne

Srbije i mnoge gradske uprave uključujući i subotičku, svake godine financirali određeni broj uzoraka zemljišta koji su za poljoprivrednike bili besplatni. Prošle godine imali su opsežnu akciju Ministarstva poljoprivrede kojom se financirao projekt u Vojvodini za besplatnu kontrolu plodnosti zemljišta za poljoprivredne proizvođače.

»U Subotici smo prošle godine besplatno uzeli čak 2.769 uzoraka, čime smo recimo mogli obuhvatiti skoro 50 % državnog poljoprivrednog zemljišta da su proizvođači bili zainteresirani. Mi imamo određeni krug ljudi s kojima surađujemo već duži niz godina koji redovito obavljaju te analize. U tu kontrolu plodnosti bili su prvi put uključeni i mnogi manji proizvođači koji su sada imali priliku za to. Kada su došli po rezultate, dali smo im i savjete za buduću primjenu mineralnih gnojiva kako bi poboljšali plodnost svog zemljišta i optimizirali uporabu gnojiva. Akcija je trajala od ljeta do Nove godine kada su završene sve analize. Još smo tijekom siječnja radili dio preporuka i izvješća, a sada je trenutačno sumiranje rezultata te akcije. Ono što nam predstoji u nekom budućem periodu jeste s tim poljoprivrednicima s kojima smo radili analize biti u kontaktu kako bi vidjeli primjenjuju li i u kojoj mjeri te preporuke gnojidbe koje su im dane. Jer kada je riječ o gnojidbi i podizanju plodnosti zemljišta, to nije ad hoc mjera poput zaštite bilja. U zaštiti bilja, ako imate štetočinu, prođete s nekim insekticidom i možete poslije jednog dana vidjeti efekte toga. U gnojidbi na efekte se čeka nekoliko godina, ali efekata sigurno ima. To je agronomska nauka koja se razvija više od 200 godina i dokazala je brojnim ogledima, znanstvenim istraživanjima i rezultatima kako se uz poštovanje osnovnih principa unosa mineralnih i organskih gnojiva, na osnovu podataka o potrebama biljaka, o kretanju i ponašanju hraniva u zemljištu mogu povećati prinosi. Na osnovu svega toga znamo da je ova metoda potpuno pouzdana«, nastavlja Varga.

Kaže kako je pitanje samo u metodi analize; neke zemlje primjenjuju različite sustave, a sustav u Srbiji je uspostavljen osamdesetih godina prošloga stoljeća.

»U pitanju je sustav kontrole plodnosti zemljišta i upotrebe gnojiva koji se bazira na AL metodi kojom se ispituje fosfor i kalij, cijeli koncept kontrole zemljišta je zasnovan na njoj. Jedino što se u ovih četrdeset godina promijenilo jeste da su prinosi gajenih biljaka skočili, stoga su i potrebe veće nego što su nekada bile. Stočarstvo je isto tako pretrpjelo izmjene, u smislu da je ranije bilo disperzirano na većem području, sada je došlo do koncentracije. Veliki broj malih farmi se izgubio, ali nastale su velike farme. Upotreba organskih gnojiva podrazumijeva ekonomsku isplativost time što se njive nalaze u blizini farmi. Mi sada nemamo slučaj da se organska gnojiva upotrebljavaju na širokom području, već je skoncentrirano i tu se mora voditi računa jer sad je velika količina organskog gnojiva na malom prostoru. Time može doći do kontraefekta i zagađenja zemljišta ili prezasićenja mikro i makrohranljivim elementima, što opet može dovesti do opadanja prinosa«, zaključuje Varga.

Ivan Ušumović

Temeljem članka 63. Zakona o planiranju i izgradnji (*Službeni glasnik RS*, br. 72/09, 81/09-ispravak, 64/10, 24/11, 121/12, 42/13-US, 50/13-US, 98/13-US, 132/14, 145/14, 83/18, 31/19, 37/19, 9/20, 52/21 i 62/23) i članaka 89. i 92. Pravilnika o sadržini, načinu i postupku izrade dokumenata Prostornog i urbanističkog planiranja (*Službeni glasnik RS*, broj 32/2019), Tajništvo za građevinarstvo i Pokrajinsko tajništvo za urbanizam i zaštitu okoliša obavještava zainteresirane građane da će biti održana:

JAVNA PREZENTACIJA URBANISTIČKOG PROJEKTA

urbanističko-arhitektonske razrade katastarske parcele broj 43129 k. o. Donji grad u Subotici za izgradnju (promjenu namjene objekta bez izvođenja radova) objekta u skladište, tranfer stanicu za prihvrat opasnog i neopasnog otpada bez tretmana na lokaciji
(naručilac projekta – Dragović Tabita, Subotica)

Zainteresirane pravne i fizičke osobe mogu izvršiti uvid i dobiti informacije o Urbanističkom projektu od 21. do 27. ožujka 2025. godine, svakog radnog dana od 8 do 12 sati, u Tajništvu za građevinarstvo, Stara gradska kuća, Trg slobode 1, ured br. 204.

Urbanistički projekt može se pogledati i na službenoj internetskoj stranici Grada Subotica www.subotica.ls.gov.rs u rubrici Građevinarstvo – Javni uvid.

Stručni obrađivač predmetnog Urbanističkog projekta je »EKO-INŽENJERING«, d.o.o. Bačka Palanka.

Primjedbe i sugestije na planirana rješenja tijekom javnog uvida mogu se u pisanoj formi dostaviti Tajništvu za građevinarstvo (Uslužni centar, šalter 8 ili 9), od 21. do 27. ožujka 2025. godine.

Osoba ovlaštena za davanje potrebnih obavijesti o javnoj prezentaciji je Katarina Buljovčić.

Sve primjedbe prispjele u zakonskom roku bit će dostavljene Komisiji za planove.

Temeljem članka 63. Zakona o planiranju i izgradnji (*Službeni glasnik RS*, br. 72/09, 81/09-ispravak, 64/10, 24/11, 121/12, 42/13-US, 50/13-US, 98/13-US, 132/14, 145/14, 83/18, 31/19, 37/19, 9/20, 52/21 i 62/23) i članaka 89. i 92. Pravilnika o sadržini, načinu i postupku izrade dokumenata Prostornog i urbanističkog planiranja (*Službeni glasnik RS*, broj 32/2019), Tajništvo za građevinarstvo i Pokrajinsko tajništvo za urbanizam i zaštitu okoliša obavještava zainteresirane građane da će biti održana:

JAVNA PREZENTACIJA URBANISTIČKOG PROJEKTA

urbanističko-arhitektonske razrade lokacije za izgradnju skladišta tekućih plinova i postrojenja za pročišćavanje i preradu tekućih plinova na k. p. 35882/3, 35882/4 i 35882/5 k. o. Donji grad u Subotici
(naručilac projekta – EURO GAS, d.o.o. Subotica)

Zainteresirane pravne i fizičke osobe mogu izvršiti uvid i dobiti informacije o urbanističkom projektu od 21. do 27. ožujka 2025. godine, svakog radnog dana od 8 do 12 sati, u Tajništvu za građevinarstvo, Stara gradska kuća, Trg slobode 1, ured br. 204.

Urbanistički projekt može se pogledati i na službenoj internetskoj stranici Grada Subotica www.subotica.ls.gov.rs u rubrici Građevinarstvo – Javni uvid.

Stručni obrađivač predmetnog urbanističkog projekta je Javno poduzeće za upravljanje cestama, urbanističko planiranje i stanovanje, Subotica.

Primjedbe i sugestije na planirana rješenja tijekom javnog uvida mogu se u pisanoj formi dostaviti Tajništvu za građevinarstvo (Uslužni centar, šalter 8 ili 9), od 21. do 27. ožujka 2025. godine.

Osoba ovlaštena za davanje potrebnih obavijesti o javnoj prezentaciji je Katarina Buljovčić.

Sve primjedbe prispjele u zakonskom roku bit će dostavljene Komisiji za planove.

Prikupljanje inicijativa za priznanje *Dr. Ferenc Bodrogyári*

SUBOTICA – Povjerenstvo za dodjelu zvanja i priznanja Skupštine grada Subotice objavilo je Javni poziv za prikupljanje inicijativa za dodjelu priznanja *Dr. Ferenc Bodrogyári*, koje se dodjeljuje istaknutim kulturnim stvaraocima mlađim od 40 godina. Rok za slanje prijedloga je 20. ožujka.

Kako se navodi u pozivu, priznanje se dodjeljuje istaknutim kulturnim stvaraocima, mlađim od 40 godina, u području književnosti, likovne i glazbene umjetnosti, koji su svojim djelima i činjenjima pridonijeli razvoju kulturnog života grada ili dali doprinos na polju kulture u zemlji i inozemstvu, uzimajući u obzir zapažena ostvarenja u prethodnoj kalendarskoj godini.

Pismeni prijedlozi s obrazloženjem mogu se poslati poštom ili osobno predati u Gradskom službenom centru, a obvezno i u elektroničkom obliku do 20. ožujka. Tekst Javnog poziva nalazi se na službenoj internetskoj stranici grada www.subotica.ls.gov.rs u rubrici »Natječaj i oglasi«.

Podrška glazbenoj udruzi

SUBOTICA – Predsjednik Izvršnog odbora Hrvatskog nacionalnog vijeća **Marinko Katić** posjetio je HGU *Festival bunjevački pisama* te probu orkestra i *Raspjevanih zvjezdica*. S predstavnicima udruge Katić je razgovarao o planovima, ali i problemima s kojima se susreću u radu te je najavio nastavak podrške Vijeća.

»Sama udruga okuplja oko 80 djece, 25 *zvjezdica* i oko 50 tamburaša u orkestru, što je za divljenje i svaku pohvalu. Lijepo je slušati pjevanje i sviranje naše djece te vidjeti koliko oni, ali i njihovi voditelji, u tome uživaju«, poručio je Katić.

Natjecanje tamburaša u Subotici

SUBOTICA – Međunarodno natjecanje tamburaša solista i komornih sastava bit će održano od 15. do 17. ožujka u Glazbenoj školi u Subotici. Organizatori su HGU *Festival bunjevački pisama* iz Subotice i Glazbena škola Požega.

Humanitarna folklorna večer

BAČKI PETROVAC – Udruga južnobačkih Hrvata priređuje humanitarnu folklornu večer u subotu, 15. ožujka, u Slovačkom vojvođanskom kazalištu u Bačkom Petrovcu, s početkom u 18 sati. U programu sudjeluju HKC *Bunjevačko kolo* iz Subotice i KUS *Petrovska družina*

iz Bačkog Petrovca. Ovom prilikom udruga se pridružuje obilježavanju jednog od praznika hrvatske zajednice blagdana Sv. Josipa, zaštitnika hrvatskog naroda. Prikupljena sredstva donirat će se Udruženju osoba s invaliditetom *Zagrljaj* iz Kulpina.

Hrvatska riječ i ZKVH na novosadskom Sajmu knjiga

NOVI SAD – NIU *Hrvatska riječ* i Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata predstaviti će svoja izdanja u idući petak, 21. ožujka, na Međunarodnom sajmu knjiga u Novom Sadu.

NIU *Hrvatska riječ* će od 13 sati na sajamskoj bini predstaviti knjigu priča za djecu *Djetinjstvo koje ne poznaješ Ruže Silađev* i zbirku pjesama *U grlu jato tica stoji Nele Skenderović*. Zavod će se od 14 sati na štandu Pokrajinskog tajništva za kulturu i javno informiranje predstaviti s programom *Matoš kao nadahnuće odnosno* knjigama o **Antunu Gustavu Matošu** koje je ZKVH tiskao samostalno ili u sunakladi s drugim nakladnicima.

Prepekova jesen 2025.: Natječaj za kratku priču

NOVI SAD – HKUPD *Stanislav Prepek* iz Novog Sada raspisao je Natječaj za kratku priču *Prepekova jesen 2025*. Pravo sudjelovanja imaju svi građani iz Srbije i Hrvatske, te iz inozemstva, koji pišu na hrvatskom jeziku ili na nekom od njegovih dijalekata. Tema priče je slobodna. Autori mogu poslati do tri neobjavljene priče, a uz to trebaju navesti svoje puno ime i prezime, broj telefona i adresu, te priložiti svoju fotografiju i kratak životopis. Priče pod pseudonimom neće biti objavljene, kao ni ulomci iz većih proznih cjelina, ili već objavljeni radovi te radovi poslani na druge natječaje. Priče se ne honoriraju.

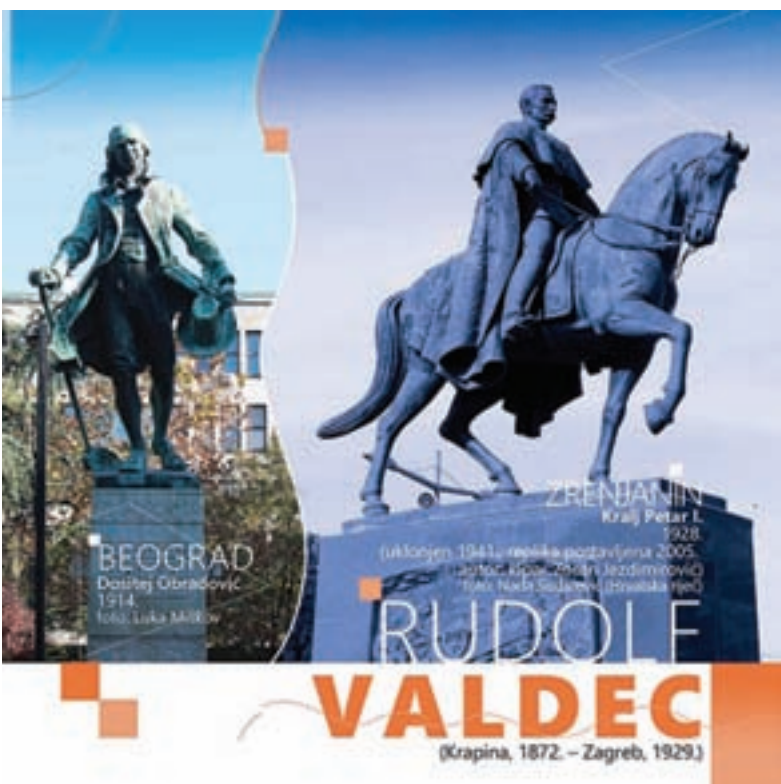
Priče slati na e-mail adresu: natjecaji.stanislav.prepek@gmail.com pri čemu u rubrici »subject« treba naznačiti **PREPEKOVA JESEN 2025**. – ime i prezime autora. Rok za slanje priča je 15. kolovoza 2025. godine. Uredništvo zbornika *Prepekova jesen 2025* odabrat će najbolje radove za istoimeni zbornik koji će biti tiskan u nakladi Udruge, te će tročlani žiri rangirati prve tri pripovijetke. Nagrade će biti uručene na manifestaciji *Prepekova jesen 2025*. u listopadu ove godine.

Tragovi hrvatskih kipara u Srbiji (III. dio)

Valdecovi spomenici Dositeju i kralju Petru

**Zagrebački kipar Rudolf Valdec izradio je spomenike Dositeju
Obradoviću u Beogradu i Kralju Petru I. u Zrenjaninu**

Zajednički kalendar manjinskih hrvatskih institucija u Srbiji za 2025. godinu prikazuje odabrana djela hrvatskih kipara na tlu Srbije koja pripadaju segmentu javne spomeničke baštine. Svakog mjeseca u tjedniku *Hrvatska riječ* predstavljamo spomenuta djela. Ovoga puta predstavljamo radove zagrebačkog kipara **Rudolfa Valdeca**: spomenik Dositeju Obradoviću u Beogradu te Kralju Petru I. u Zrenjaninu.

Spomenik Dositeju u Beogradu

Dositej Obradović (1739. – 1811.) bio je prosvjetitelj, prvi srpski ministar prosvjete te osnivač Bogoslovije i Velike škole u Beogradu, prve više prosvjetne ustanove u Srbiji. Škola je osnovana 1808., djelovala je do 1813. i preteča je Beogradskog univerziteta.

Zahvaljujući zalaganju književnika **Jovana Skerlića** i Srpske književne zadruge, ideja o postavljanju spome-

nika realizirana je povodom obilježavanja stogodišnjice Dositejeve smrti. Već 1909. osnovan je Odbor za proslavu na čelu sa **Stojanom Novakovićem** i Jovanom Skerlićem. Financijska sredstva osigurala je tadašnja Beogradska općina koja je i raspisala međunarodni natječaj za južnoslavenske umjetnike na kojega se odazvalo dvanaest kipara. Formirana specijalna komisija, sastavljena od gradskih čelnika, umjetnika i akademika, odabrala je i nagradila rad Rudolfa Valdeca, tada već renomiranog hrvatskog kipara. Druga i treća nagrada pripale su **Tomi Rosandiću** i **Simeonu Roksandiću**.

Na frontalnom donjem dijelu kamene četvrtaste osnove ispisane su riječi »Iduć' uči u vekove gleda!« dok je sa zadnje strane uklesana Dositejeva rečenica iz *Pisma Haralampiju*: »Ja ću pisati za um, za srce i za naravi človečke, za braću Srbije kojega su god oni zakona i vere.«. Nakon osnove slijedi visoki kameni postament iz dva pojasa segmenta koji su završeni plitkim cvjetnim reljefima koji uokviruju urezani natpis »Dositeju Obradoviću, zahvalni srpski narod«. Bjelina kamene osnove i postamenta u vizualnom je kontrastu s brončanom figurom prosvjetitelja. Slobodnostojeća skulptura Obradovića prikazana je zaogrnutu kaputom koji se vijori dok se on nalazi u simboličkom iskoraku, trenutku šetnje sa šeširom i knjigama u lijevoj ruci te štapom na koji se oslanja u desnoj. Ovo likovno rješenje jedno je od životnijih i kvalitetnijih Valdecovih ostvarenja javne plastike, bez teatralnosti i patosa u prikazu koja je često neizostavni moment u spomeničkim radovima kraja 19. i početka 20. stoljeća.

Otkrivanje i premještanje

Spomenik je trebao biti postavljen 1. rujna 1911. godine, međutim proces odlučivanja usporen je diskusijama o mjestu gdje bi se on nalazio, primjerice na Terazijama ili današnjoj Makedonskoj ulici. Konačno, spomenik je svečano otkriven 9. lipnja 1914. na lokaciji ispred hotela *Srpska kruna* (današnja Biblioteka grada Beograda) preko puta ulaza u Kalemegdanski park. Lokacija je odabrana jer se u neposrednoj blizini na kraju Kalemegdanske aleje nalazio spomenik Karađorđu, postavljen 1913. i srušen 1916. godine od austrougarske vojske (danas se na toj lokaciji nalazi Meštrovićev *Spomenik zahvalno-*

Spomenik Dositeju Obradoviću u Beogradu
(foto: Luka Miškov, Beta)

sti *Francuskoj*). Takvim smještanjem Dositej je simbolički povezan s Prvim srpskim ustankom.

Spomenik je naknadno ipak premješten u akademski park 1930. godine. Akademski ili studentski park nalazi se u staroj jezgri Beograda u sklopu današnjeg Studentskog trga, preko puta Kapetan-Mišinog zdanja (sjedište Rektorata Beogradskog univerziteta). U parku se od 1897. godine već nalazio spomenik **Josipu (Josifu) Pančiću** kojega je izradio kipar **Đorđe Jovanović**. Spomenik **Jovanu Cvijiću**, geografu i akademiku koji je, kao i Pančić, također bio predsjednik Srpske akademije nauka i umetnosti, postavljen je 1994. a izradio ga je beogradski kipar **Oto Logo**. Spomenik Dositeju Obradoviću zaveden je 1967. godine kao spomenik kulture.

Spomenik kralju Petru I. u Zrenjaninu

Petar I. Karađorđević (1844. – 1921.) bio je kralj Srbije i kralj Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca. Ekvestrijalni (konjanički) spomenik Kralju Petru I. na zrenjaninskom Trgu slobode podignut je 1926. godine. Okupacijske vlasti ga uklanjaju 1941. godine, a od srušenog spomenika sačuvala se samo kraljeva glava koja se danas nalazi u zrenjaninskom muzeju. Današnji spomenik zapravo je replika izrađena tijekom 2004. godine. Njen autor je **Zoran Jezdimirović**, akademski kipar iz Bijeljine.

Inicijativa za podizanje spomenika kralju Petru nastala je 1923. godine. Odluci gradske uprave o natječaju za podizanje ovoga monumenta prethodilo je formiranje Odbora za podizanje spomenika. Odbor je osigurao fi-

nancijska sredstva putem gradskog proračuna te dobrovoljnim priložima građanstva. Krajem 1923. godine na sjednici Odbora odlučeno je da se posao izrade skulpturalne kompozicije povjeri Rudolfu Valdecu. Za ovakvu odluku zaslužan je **Aleksandar Sekulić**, akademski slikar iz tadašnjeg Velikog Bečkereka. Naime, Sekulić se od 1900. školovao na minhenskoj akademiji gdje je imao priliku upoznati Valdeca koji je tada boravio u Münchenu. Ugovor s Valdecom potpisan je lipnja 1924. te je precizirano da je rok izrade spomenika 15. lipnja 1926. godine. Pri izradi spomenika Valdec je odabrao ustaljenu shemu modeliranja ekvestrijalnih monumenata. Donji stubišni dio potom srednji segment koji funkcionira kao postament s dva reljefa te skulptura na vrhu. Reljefi predstavljaju motive iz života kralja Petra – *Put kroz Albaniju* te *Povorka na Terazijama nakon krunidbe*. Ispod njih uklesani su natpisi »Kralju Petru prvomu, zahvalni narod svomemu osloboditelju te Oslobodio sam narod svoj a sada vraćam mač u korice«.

Valdec je već krajem 1924. godine izradio osnovni model spomenika. Odbor je imenovao posebnu komisiju koja je otputovala u Zagreb provjeriti izgled rješenja. Primjedbe su imali samo u svezi nekih detalja, dok su s cjelinom bili vrlo zadovoljni. Krajem 1925. godine određena je i lokacija za postavljanje spomenika na glavnom bečkerečkom trgu. Treba spomenuti kako je Valdec 1927. izradio i model spomenika Petru I. za grad Bijelinu (postavljen 1937. godine). Ovaj rad slične je osnovne kompozicije, ali figura kralja je mnogo pokrenutija i aktivnija u borbenoj gesti.

Spomenik Kralju Petru I. u Zrenjaninu

Valdecovo spomeničko rješenje predstavlja figuru kralja ogrnutu plaštem smještenu na konja. Petar I. predstavljen je realistički sa simboličkim značenjem kralja osloboditelja koji vraća mač u korice nakon zbivanja Prvoga svjetskog rata, u skladu s tadašnjom monarhističkom ideologijom. Spomenik je otkriven 1. prosinca 1928. godine na desetogodišnjicu postojanja Kraljevine SHS. Smješten je kod županijske palače na mjestu gdje je od 1906. stajao spomenik mađarskom generalu **Ernőu Kissu** (srušenog 1920.). U Zrenjaninu se također nalazilo i jedno Valdecovo spomen poprsje kralja Aleksandra I. iz 1938. smješteno u auli Državne osnovne škole *Viteški kralj Aleksandar Ujedinitelj* (danas O.Š. *Đura Jakšić*) kojemu se uslijed ratnih prilika brzo gubi trag.

Kipareva biografija

Rudolf Valdec (Krapina, 8. 3. 1872. – Zagreb, 1. 2. 1929.) završio je Obrtnu školu u Zagrebu, potom 1897. godine studira kiparstvo na akademijama u Beču i Münchenu. Usavršavao se kod profesora **Karla Kühnea** u Beču i kod **Syriusa Eberlea** u Münchenu. Išao je na studijska putovanja po Italiji, Rusiji, Njemačkoj, SAD-u i Francuskoj. Po povratku u Zagreb otvara vlastiti atelje 1908. Na Akademiji za umjetnost i obrt u Zagrebu (današnja Akademija likovnih umjetnosti) bio je profesor

Brončano poprsje Kralja Petra I. u predvorju Narodne skupštine

dekorativnog kiparstva i anatomije od 1908. sve do smrti. Bio je član JAZU (danas HAZU) od 1919. godine. Valdec je izlagao na brojnim izložbama, izdvajaju se Milenijska izložba u Budimpešti 1896., potom Prva izložba Društva hrvatskih umjetnika u Zagrebu 1898. – 1899., *Exposition internationale universelle*, Pariz 1900., Deseta izložba Umjetničkog društva *Manes* u Pragu, 1903., Prva Jugoslavenska umjetnička izložba u Beogradu 1904., Izložba *Lada* u Sofiji 1906., Deseta međunarodna umjetnička izložba u Bruxellesu 1910., *Exposition des artistes yougoslaves* u Parizu 1919. te izložba reljefa Rudolfa Valdeca u Splitu 1925. godine.

U svom radu kretao se između realizma, secesije i simbolizma. Autor je secesijskih radova alegorijskih sadržaja (*Marija Magdalena; Ljubav, sestra smrti; Memento mori*). Sklonost realističkim prikazima iskazao je u mnogobrojnim portretima, primjerice poprsjima **Izidora Kršnjavog** i **Josipa Jurja Strossmayera**. Začetnik je modernog hrvatskog kiparstva skupa s **Robertom Frangešom-Mihanovićem**. Također je jedan je od prvih hrvatskih medaljera. Autor je više djela nadgrobne plastike na grobljima u Zagrebu i Sarajevu. Izradio je i spomenike Vatroslava Jagića u Varaždinu i Ferde Livadića u Samoboru. Njegovi dekorativni radovi nalaze se u Zagrebu na zgradama nekadašnje Nacionalne i sveučilišne knjižnice, Umjetničkom paviljonu i drugim javnim ustanovama te bankama i zavodima. Na zagrebačkoj šetnici Zrinjevac nalaze se njegovi radovi poprsja Ivana Mažuranića i Ivana Kukuljevića Sakcinskog iz 1911. godine a u predvorju Narodne skupštine Srbije nalazi se i Valdecovo brončano poprsje Kralja Petra I. iz 1912. godine.

Na grobljima u Srbiji također se nalazi nekoliko njegovih radova. U katoličkom dijelu groblja u Zemunu, na kapeli Žalosne Gospe, nalazi se ploča s reljefnim prikazom Isusa Krista. Na beogradskom Novom groblju Valdec je izradio nadgrobni spomenik Nadeždi Nadi Tomić s natpisom »U smrt za drugoga Nada 1896 – 1922« posvećen mladoj ženi koja je izgubila život u Ženevskom jezeru pokušavajući spasiti dijete koje se utapalo. Visoki reljef prikazuje Krista Spasitelja s usnulom mladom ženom u naručju za koju se drži dječak. Na istom groblju izradio je i nadgrobni spomenik akademika Jovana Tomića.

Branimir Kopilović

Objavljeni rezultati regionalne razine *Mreže čitanja*

Petero srednjoškolaca u finalu

Od 535 učenika srednjih škola iz Hrvatske i Subotice koji su 7. ožujka sudjelovali na regionalnoj razini kviza *Mreža čitanja* njih 352 se plasiralo na posljednju, nacionalnu razinu. Među spomenutim sudionicima natjecanja bilo je i devetero učenika subotičkih

srednjih škola, Politehničke i Srednje medicinske škole, koji nastavu pohađaju na hrvatskom jeziku a čak njih petero nastavlja natjecanje. To su: **Tea Narančić** iz Politehničke škole te **Sara Ileš**, **Nina Sudarević**, **Egon Ferko** i **Sofija Grbić** iz Srednje medicinske škole.

Oni će sudjelovati na posljednjoj, nacionalnoj razini kviza *Mreža čitanja* koja je planirana za 9. svibnja. Budući da je tema ovogodišnjeg kviza *U mreži prijateljstva*, pored prva dva naslova, djela **Angie Thomas** *Taj hejt u glavi* i **Karen M. Mc Manus** *Lažljivac među nama*, koja su trebali pročitati za regionalnu razinu, za posljednje natjecanje u ovoj sezoni srednjoškolci će čitati i posljednji naslov iz ponude, a to je knjiga **Carstena Henna** *Šetač knjiga*.

Kviz za poticanje čitanja i kreativnosti *Mreža čitanja* organizira Hrvatska mreža školskih knjižničara a u Subotici ga provodi Gradska knjižnica Subotica u suradnji s NIU Hrvatska riječ.

B. I.

Promocija u Čeneju

Gibonni nastupa u subotičkoj Sinagogi

Poznati hrvatski kantautor **Zlatan Stipišić Gibonni** promovirao je 10. ožujka na čenejskom *Salašu* 137 zbirku tekstova nadahnutih njegovim pjesmama pod nazivom *Drvo* i tom prilikom za 29. svibnja najavio koncert u subotičkoj Sinagogi, objavio je Tanjug.

Urednik knjige *Drvo* je književnik **Đorđe Matić** a autori priča, osim pisaca i pjesnika, su i sveučilišni profesori, novinari, muzičari i likovni umjetnici.

»Moj uvjet za objavljivanje knjige bio je da ljudi ne pišu po zadatku, niti da pišu o meni – nisam želio recenzije, već slike koje moje pjesme stvaraju kod njih. Ja sam oduvijek pjesme doživljavao kao putopis – mogao bih, recimo, nacrtati **Vasu Ladačkog**, konje vrane i onu koju voli – koja je meni npr. izgledala kao **Scarlett Johansson**«, istaknuo je Gibonni.

Prodaja ulaznica za predstojeći koncert početak će 18. ožujka putem servisa Gigstix.

»Za mene je izazov da održim koncert za 300, 500, 1.000 ili 20.000 ljudi i da nakon toga idem spavat', sretan sam što sam to uspio. To je taj osjećaj koji mi je važan i

za kojeg živim. Tako da, ako tisuću ljudi stane u tu sinagogu, ja sam presretan«, rekao je Gibonni.

H. R.

Foto: Hina/Edvard Susak

Godišnjica izbora pape Franje

Sveti Otac ulazi u dvanaestu godinu pontifikata

Prije jedanaest godina, 13. ožujka, izabran je papa **Franjo**. Tom prigodom glavni urednik medija Svete stolice **Andrea Tornielli** napisao je urednički komentar za *Vatican News* koji je u cijelosti prenijela Informativna katolička agencija (IKA). Tornielli u svom tekstu među ostalim navodi:

»Rimski biskup ulazi u dvanaestu godinu svog pontifikata u mračnom času, sa sudbinom čovječanstva na milosti i nemilosti protagonizma vladarâ nesposobnih procijeniti posljedice svojih odluka, koji kao da se prepuštaju neizbježnosti rata. A s lucidnošću i realizmom kaže da je 'jači onaj tko vidi situaciju, tko misli na narod', odnosno 'onaj tko ima hrabrosti pregovarati', jer 'pregovaranje je hrabra riječ', čega se ne treba sramiti. Papa Franjo, izazivajući nerazumijevanja bliskih i daljih, nastavlja u središte stavljati svetost života, biti blizak nevinim žrtvama i osuđivati prljave ekonomske interese koji pomiču konce ratova i zaogrću aktere licemjerjem. Brzi pogled na ovih posljednjih jedanaest godina povijesti pomaže nam shvatiti proročansku vrijednost Petrova glasa. Alarm, uključen prvi put prije jednog desetljeća, o trećem svjetskom ratu u dijelovima. Socijalna enciklika *Laudato si'* (2015.) pokazala je da su klimatske promjene, migracije, ratovi i ekonomija koja ubija fenomeni koji su međusobno povezani i na koje se može osvrnuti samo kroz globalni pogled. Velika enciklika o ljudskom bratstvu (*Fratelli tutti*, 2020.) ukazala je na put izgradnje novog svijeta utemeljenog na bratstvu i sestrinstvu, još jednom uklanjajući svaki alibi za zlouporabu Božjeg imena za opravdavanje terorizma, mržnje i nasilja. I zatim stalno pozivanje u Papinom naučavanju na milosrđe, koje tka čitavo tkivo misionarskog pontifikata«, navodi Tornielli.

On također govori i o svjedočanstvu milosrđa, stoga predstavlja temeljni element ove *Božje spasenjske ljubavi* koja »prethodi moralnoj i religioznoj obvezi«.

»Drugim riječima, oni koji još nisu došli u dodir s kršćanstvom, kako je to već lucidno primijetio Benedikt XVI. u svibnju 2010., teško da će biti dirnuti i fascinirani afirmacijom moralnih normi i obveza, inzistiranjem na zabranama, detaljnim popisima grijeha, osudama ili nostalgичnim pozivanjem na vrijednosti prošlosti. U podrijetlu prihvata, blizine, nježnosti, praćenja, u podrijetlu kršćanske zajednice sposobne zagrliti i slušati, odjekuje milosrđe koje je doživljeno i koje se traži – unatoč tisućama ograničenja i padova. Čitamo li Papine geste ovim očima, čak i one koje su kod nekih izazvale iste sablažnjive reakcije koje su izazivale Isusove geste prije dvije tisuće godina, onda otkrivamo njihovu duboku evangelizacijsku i misijsku snagu.«

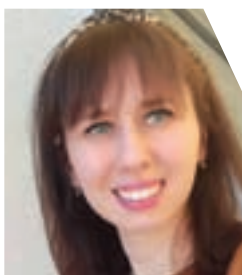
Papa Franjo je od 14. veljače hospitaliziran u poliklinici *Gemelli* i iz dana u dan se prati njegovo zdravstveno stanje, a diljem svijeta se moli za njegovo ozdravljenje. Tiskovni ured Svete stolice je u utorak, 11. ožujka, dao informaciju da je klinička slika pape Franje stabilna, te su liječnici potvrdili lagano poboljšanje unutar stanja koje je i dalje komplicirano. Do zaključenja tjednika, drugih informacija nije bilo.

Prigodom jedanaeste obljetnice izbora pape Franje bit će služene svete mise na kojima će se ovoga puta osobito moliti za zdravlje svetog Oca.

Činjenica je da je papa Franjo u dobi od 88 godina i da postoje razne mogućnosti o kojima se razmišlja, a Vatikan je spreman na sve. Ako se papa Franjo oporavi i bude dobro, mnoge stvari, osobito putovanja i audijencije neće biti više kao nekada.

Ž. V.

foto: *Vatican News*

Devetnica u čast sv. Josipu

Devetina u čast sv. Josipu započela je 11. ožujka i traje do samog blagdana – 19. ožujka u župi sv. Roka u Subotici. Okvirna tema ovogodišnje devetnice je *Sveta godina – jubilej 2025*. Svaku večer u 17.30 sati je križni put, molitva krunice ili klanjanje, a to je ujedno i prilika za svetu ispovijed. U 18 sati počinje sveta misa, propovijed i Litanije sv. Josipa. Tijekom devetnice, u nedjelju, 16. ožujka početak misnog slavlja je u 17 sati.

Bdjenje za život

Molitvena *Inicijativa 40 dana za život* – korizmena kampanja započela je diljem svijeta i traje do Cvjetnice 13. travnja.

Tijekom inicijative molit će se za zaštitu nerođenih beba, za prestanak pobačaja, za liječničko osoblje, za sve koje na duši nose rane pobačaja.

Miroljubivo molitveno bdjenje bit će svakog dana od 6 do 9 sati ispred subotičke bolnice.

Hodočasnički križni put

Hodočasnički križni put pod geslom pape Franje »Kristov križ je svjetionik luke mira u olujama otvorenog mora« bit će održan 29. ožujka. Križni put započinje svetom misom u 8 sati u župi sv. Josipa Radnika u Đurđinu, a potom se pješice kreće do Subotičke kalvarije, gdje će biti završetak križnoga puta. Organizator je Pastoral mladih Subotičke biskupije, a zainteresirani se mogu prijaviti na svojim župama do 26. ožujka.

Križni put na Kalvariji

Pobožnost križnoga puta, u godini Jubileja, bit će svake korizmene nedjelje na Subotičkoj kalvariji. Svake nedjelje pobožnost je u 15 sati na hrvatskom jeziku, a u 16 na mađarskom.

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

Vjernik često ne zna kako živjeti kršćanskim životom u ovome svijetu, pita se na što staviti naglasak, a ne pretjerati. Uglavnom želi biti kršćanin, ali ne suviše drukčiji od društva u kojem živi. Je li to moguće? Može li kršćanin biti uklopljen u svijet tako da previše ne štrči? Treba li biti takav? Ili ipak treba biti prepoznatljiv kao drukčiji, kršćanski drukčiji? U novije vrijeme u medijima se sve više naglašava kako je važno biti drukčiji, kako smo zbog toga posebni, jer se po nekim osobinama ističemo u odnosu na druge. Ta istaknutost pojedinca ponekad je toliko naglašena da odlazi u pogrešnu stranu jer sve manje prestaje biti važno po čemu ćemo se istaknuti, važno je samo da smo drukčiji, pa ta drukčijost postaje isticanje u nekim nekršćanskim, čak vrlo lošim stvarima. I u takvom društvu kršćani i dalje žele ostati po strani, ne žele se isticati po svom kršćanstvu. A takvo isticanje je isticanje po ljubavi, vjeri, moralnosti, pravednosti, po svemu onome što je potrebno kako bi ovaj svijet postao bolje mjesto. Kada bi se kršćani željeli isticati po onome što nas je Krist poučio kako trebamo živjeti, onda više ne bi bili drukčiji jer bi većina živjela na taj, Kristov, način. A naše bi društvo izgledalo posve drukčije. Ne bi bilo potrebe naglašavati drukčijost kao pozitivnu, ne bi bilo potrebe pre-naglašavati potrebu prihvaćenosti svih jer kršćanski program života u temelju ima ljubav. Tamo gdje je ljubav u osnovi svega svatko je prihvaćen jer je ljubljen. No, zaokret u društvu može se dogoditi jedino ako mi napravimo zaokret u našim životima, ako kršćani odluče izaći iz sjene, iz svoje skrovitosti i hrabro posvjedoče svoju pripadnost Kristu.

Biti prepoznatljivi

I još je veći zaokret potreban u kršćanskim životima, potrebno je da prestanu sličiti svijetu i vrate se

Istaknuti se kao kršćanin

Evandjelju. Baš kako smo čuli na pelnicu: »Obrati se i vjeruj Evandjelju«. U tom duhu Pavao piše Filipljanima: »Jer često sam vam govorio, a sada i plaćući govorim: mnogi žive kao neprijatelji križa Kristova. Svršetak im je propast, bog im je trbuh, slava u sramoti – jer misle na zemaljsko« (Fil 3,18-19). I danas često čujemo upozorenja da kršćani žive kao nekršćani, da su Kristovi samo na papiru, samo prigodno, kada posjećuju crkve za velike blagdane. Ne može kršćanin zanemariti Boga zbog bilo čega ovozemaljskog, ne može odbaciti Kristov zakon ljubavi, zarad dobitka, društvenog položaja ili neke ovozemaljske časti. Ne može kršćanin ostaviti Krista i njegov nauk za kasnije, kad prođe ovo ili ono, kad stekne ovo ili ono, kad ostari. Već sada, bez obzira na to koliko godina imamo i čime se bavimo, mora se po našem načinu života, po onome kako razmišljamo, govorimo i djelujemo, vidjeti kome pripadamo.

Korizma je započela, vrijeme je, ako nismo prije, da se sada prene-mo iz kršćanske pospanosti i hrabro posvjedočimo: »Da, ja sam Kristov učenik«.

Život za nebo

Pavao Filipljanima napominje da je naša domovina na nebu. Živim li za nebo, zapitajmo se ove korizme. Što nas vodi u nebo, a što u propast? Ako sada odaberem svijet i njegove loše ponude, gdje će me taj odabir dovesti? Naša je velika sreća što nas Bog toliko voli, čak do smrti na križu. Što nam daje nove šanse kad odlutamo za ovozemaljskim ponudama. No, ne znamo koliko novih šansi imamo, nemojmo se na to oslanjati. Isus nije kalkulirao kada je krenuo na križ, jer nas je ljubio. Ako mi njega ljubimo, onda nema prostora kalkuliranjima nego se već sad vraćamo. Ova korizma je pravi trenutak.

Kapelice – nadgrobni spomenici u grobljima – III. dio

Na istom putu kapele Deák i Bunford

S desne strane od ulaza u crkveni dio Bajskog groblja nalazi se još pet kapelica. Prva kapelica s desne strane je kapela Deák, koja je točno preko puta Svećeničke kapele, koju smo obradili u prošlom broju. Na istoj cesti (od ulaza prva desno) koja vodi do ulaska u gradski dio groblja, s desne strane (kod ulaza u groblje iz Ulice Grgura Peštalića) nalazi se nekada Vörös kapela, a danas kapela Bunford.

Kapela Deák

Gradnja kapele započeta je 1911. godine. U osnovi je četverokutna, natkrivena je šestokutnom kupolom obloženom limom. Zidovi su obloženi žutom klinker opekam. Ulazni portal sačinjen je u kombinaciji drveta i kovanog željeza, kao i prozorski otvori.

Nacr, mišljenje i dozvolu za izgradnju kapelice Vijeću slobodnog kraljevskog grada predao je arhitekt **Adolf Gáli** 1911. godine. **István Deák**, kako u svom radu navodi **Dezső Csúszó**, bio je stanovnik Subotice. Rođen je 1842. godine, a u 23. godini života, 5. veljače 1865. god. vjenčao se u crkvi sv. Terezije Avilske s **Etelom Oszlay**

(1846. – 1896.). Prema obiteljskim podacima i arhivskoj građi István i njegova supruga Etelka imali su dva sina i tri kćeri.

Kada je u pitanju izgradnja kapelice prihvaćeni su nacrti Adolfa Gálija koji daje upute i inženjer je trebao odrediti lokaciju. Problemi oko lokacije kapelice usporili su početnu brzu administraciju, pa je kapelica dovršena tek u sljedećoj godini, 1912., što je među deset kapelica na Bajskom groblju, kronološkim redom svrstava u pretposljednju. Prema službenim propisima mjesto kapelice mora biti naznačeno na početku, te se tek tada može krenuti s radovima. U slučaju kapele Deák tijekom radova došlo je do nesuglasice između izvođača i vlasnika susjedne grobnice koji se obratio gradskim uredima preko svog odvjetnika. Nakon izvješća policijskog kapetana na sjednici Vijeća održanoj 20. siječnja 1912. donesen je zaključak da se sve vrati inženjeru da se utvrdi je li sve učinjeno po propisima. Za mišljenje je pitan i župnik **Dezső Vojnich**. Nesuglasice su izgladnile, kapela je izgrađena tijekom 1912. godine i iste godine je posvećena u čast sv. Antunu. Nakon Drugog svjetskog rata kapela je opljačkana, razbijene su postavljene mramorne ploče, opljačkani kovčezi. Sljedećih desetljeća bila je u zapuštenom stanju. Kapela je kasnije renovirana i zaključana, te u njoj nema nikakve opreme. I dalje je u vlasništvu obitelji Istvána Deáka, odnosno njegovih nasljednika.

Kapela Bunford (nekada Vörös)

Ova kapela, najmlađa u odnosu na sve kapele u Bajskom groblju, građena je tek 1928. godine po projektu **Istvána Váciija** i to u neoromaničkom stilu. U osnovi je jednobrodna s transeptom u dvije isturene apside. Nad centralnim portalom postavljen je osmokutni zvonik s arkadnim otvorima. Podaci o gradnji ove kapele ne poduda-

smrti, no smrtovnica pronađena u obiteljskom arhivu govori da je Vörös umro 1928. godine. Shematizam sugerira da je kapelu, uz crkveno dopuštenje, suprug izgradio tijekom 1926.-27. i platio zakladu za održavanje prije njezina posvećenja. Stoga je vjerojatno da je nakon njegove smrti u ljeto 1928. udovica samo željela legalizirati postojeću kapelicu, koja je kasnije i posvećena Uskrsnuću Isusovu. Brigu o kapelici preuzeo je brat Eleka Vörösa, koji je sedamdesetih godina više puta renovirao kapelicu, dodan je novi natpis na kom je pisalo »Obiteljska grobnica Vörös Mátyása i njegove supruge«. Prije nekoliko godina ova je kapelica dobila nove vlasnike, te je sada kapelica Bunford. Obnovljena je i sređena, no na njoj nema podataka tko je u njoj bio pokopan.

Ž. V.

Korišteni podaci: Povijesni arhiv Subotica, *Ex Pannonia* broj 18. Dezső Csúszó; prof. dr. sc. Géza Czékus, Wikipedia.

raju se u potpunosti. Prema izvješćima i pisanju Csúszóa zahtjev za podizanje kapele podnijela je udovica **Eleka Vörösa** (1880. – 1928.) **Katalin Vörös** (1886. – 1956.) i to šest tjedana nakon muževljeve smrti. Neki od dostupnih podataka govore da je udovica podnijela zahtjev u ljeto 1928. godine, a već 15. rujna je Vijeće donijelo pozitivnu odluku. U pojedinostima koje su poslale podnositelju zahtjeva stoji: »Ova se dozvola izdaje pod uvjetom da podnositelj zahtjeva obvezno najavi početak građenja i kraj radova«. Također, navodi se da je potrebno udovoljavati odredbama gradskog pravilnika, a osobito da se kapela, kako je preporučeno iz župe svete Terezije mora graditi s desne strane ceste koja vodi od ulaza, pet metara od ceste i četiri metra od groblja. Kako se navodi u ovim podacima, ovo mjesto je najniža razina groblja i temelj se mora izvesti s posebnom pažnjom. Na proturječne podatke u svom radu naišao je i Csúszó, jer, kako navodi u župnom uredu sv. Terezije, godina 1926. označena je kao godina

Ispravka

U prošlom broju u ovoj rubrici, u tekstu *Svećenička i Dulićeva, jedna do druge* stoji: »Devedesete godine prošlog stoljeća ovu kapelicu je kupio **Đurđinski Dulić**, odnosno obitelj **Šime Dulića**, pretpostavlja se iz Đurđina«, što nije u potpunosti točan podatak. Po riječima vlasnice **Dubravke Galfi**, koja posjeduje dokumentaciju, kapelicu je 3. veljače 1981. kupio Šime Dulić iz Đurđina i to od župe sv. Terezije Avilske, a ugovor je još ranije potpisao tadašnji biskup **Matija Zvekanović**. Naime, budući da prvi vlasnici nisu imali nasljednika, kapelica je pripala spomenutoj župi, a od navedenog datuma je u vlasništvu obitelji Šime Dulića, odnosno danas njegovih nasljednika.

Ispričavamo se čitateljima na pogrešci i zahvaljujemo na ustupljenim podacima.

Hrvatska riječ, broj 5, 28. veljače 2003.

Raubovanje miraza iz 1918.

...U Kraljevinu SHS Vojvodina ulazi s "mirazom" od 1.903 kilometra pruga i najizgrađenijom željezničkom infrastrukturom u cijeloj Europi toga doba. Od tada, a tome ima gotovo čitav vijek, duljina pruga se nije povećavala, pa čak niti stagnirala. Kotač povijesti se zavrtio unazad, te danas na teritoriju Pokrajine možemo izmjeriti tek negdje oko 1.450 kilometara pruga. Neke od njih su vremenom isključene iz upotrebe zbog neadekvatnosti kolosijeka, poneke su demontirane zbog starosti i "izraubiranosti", ali se namjesto njih nije postavljalo ništa. Jedan od posljednjih direktora vojvođanskih željeznica iz vremena njene autonomije i profesor novosadskog Sveučilišta mr. **Gerhard Burbah** govori o devastaciji ovog vojvođanskog potencijala, ocjenjujući da će trebati vrlo dugo vremena i značajne svote novca da se on bar donekle ponovo približi Europi.

»Jedino je u razdoblju autonomije Vojvodine bilo primjerenih ulaganja koja su omogućila osvježanje voznog parka i podizanje standarda usluge željeznice uopće. Recimo, samo na relaciji Subotica-Beograd sedamdesetih su godina svakodnevno prometovala četiri poslovna vlaka visokog komfora, pristojne brzine i bez većih kašnjenja. Na godišnjoj razini ŽTO Novi Sad je u svoje vlakove ulagala oko 30.000.000 dolara godišnje – 13.000.000 u vozila i 17.000.000 u infrastrukturu«, napominje mr. Burbah.

Mr. Gerhard Burbah napominje da ministri u toj žalosnoj statistici mnogo ne pomažu. Riječ je o takvom stupnju raubiranosti željeznice da će proteći mnogo vode Dunavom dok se stanje ne popravi.

»Efikasnost željeznice je stvar države, i ona mora poduzeti potrebne mjere da se krene sa sanacijom tog sistema

koji je definitivno u raspadu. To je realnost, i treba biti svjestan da brzog rješenja nema. Očekuje nas nedvojbeno mukotrpan rad na konsolidaciji željeznice«, podsjeća iskusni mr. Burbah.

Piše: Vesela Laloš

Stanje mraka

Ubojstvom **Zorana Đinđića** postpetolistopadska Srbija, u pozitivnom značenju toga pojma, moguće prestaje postojati. Hicima atentatora cijela bi se zemlja mogla vratiti u stanje iz kojeg se teško i sporo izvlačila u posljednje dvije i pol godine. A to je stanje sveopće nesigurnosti, nepredvidivosti i beznađa. Stanje mraka.

Ubijen je čovjek koji je simbolizirao europsku orijentaciju Srbije, zagovarao njenu brzu tranziciju i što skorije priključenje kompoziciji normalno uređenih zemalja na kontinentu. Vješti pragmatik, koji je Srbijom kormilario okružen jatima morskih pasa preostalih iz prethodnog režima, na koga je atentat prije izvjesnog vremena već i pokušao, ovoga je puta potonuo. Na površini je nanovo, konsternirana i sluđena, ostala generacija koja je listopadski prevrat doživjela kao posljednju nadu u bolje sutra.

Srbija očito nije na dobrom putu, kako je to smaknuti premijer volio reći. Ali, ne zato što je smjer kojim ju je on vodio bio pogrešan, nego zato što raskid s prethodnim sistemom nije bio potpun. Mnogobrojni kompromisi, koji su reformsku vladu u Beogradu održavali na vlasti i omogućavali joj da jedan po jedan ispunjava europske standarde, bili su preskupa cijena. Mjesecima se već vodila rasprava o tome kako je zapravo 6. listopada bio ključni datum, te da je toga dana propušteno sve ono što se nakon prevrata moralo uraditi.

Z. P.

Računalo za »Naj selo«

TAVANKUT: U Tavankut, koji je prošle godine ponio titulu »Naj selo«, a to je nagrada za kulturu koju je prije sedam godina ustanovila Hrvatska matica iseljenika za najuspješnije selo hrvatskih manjina u Europi, prošlog petka stigao je i obećani dar – računalo i komplet knjiga hrvatske književnosti. Ovaj vrijedan poklon predstavnicima HKPD-a »Matija Gubec« uručila je generalna konzulica Republike Hrvatske u Subotici, dr. **Jasmina Kovačević**. (na slici)

Tom prigodom predsjednik Društva **Branko Horvat** istaknuo je da je »Gubec« odigrao veliku ulogu ne samo u očuvanju sveukupne tradicije i kulture, nego i u oslobođanju žitelja Tavankuta svih političkih stega prošlog režima, što pokazuje i zadovoljavajući porast izjašnjenih Hrvata u posljednjem popisu stanovništva.« Horvat je također govorio i o problemima financijskog i infrastrukturnog karaktera, te je naglasio da svaka donacija ide u prilog boljeg i kvalitetnijeg rada, iako manifestacije koje se u Tavankutu održavaju očituju profesionalan pristup bavljenju kulturom.

»Društvo je u prethodnom desetljeću i pored kompleksne političke situacije uspjelo razvijati i unapređivati svoj rad, čemu je svakako pridonijelo i konsolidiranje hrvatskih političkih snaga u Tavankutu, a dakako i angažman Crkve«, rekao je tom prigodom **Marko Berberović**, član predsjedništva Društva.

Darovani računar pripomoći će postojećem informatičkom

odjelu ovog društva u cilju formiranja umreženog operativnog sustava u suradnju s HIC-om (Hrvatskim informatičkim centrom). Planirano je i povezivanje s budućim Multimedijalnim centrom, koji će, uz pomoć ADF-a i SO Subotica, biti formiran u OŠ »Matija Gubec«, te zajedničkim snagama pridonositi informatičkom educiranju žitelja Tavankuta.

Uručivanje računara upriličeno je u župnom uredu u Tavankutu u nazočnosti članova Predsjedništva HKPD-a »Matija Gubec«. Dr. Jasmina Kovačević tom je prigodom istaknula uvjerenje da će se u sljedećem razdoblju ostvariti bolja financijska potpora od strane matične države u nastojanju da se očuvaju i pospješe kulturne tečevine vojvođanskih Hrvata.

L. Suknović

Korizmeno ruho

Četiri druge, Sonćanke iz »Valpova«, Valpovćanke su krenule na nedjeljnu večernju. Korizma je, vrijeme pokore, opraštanja i darivanja. Obučene su u tamno, tj. u crno ruho. Druga osoba na fotografiji (nama s lijeva na desnu stranu) je **Ana Đurkov, Grcina** (1927. – 1993.). Ovdje ima oko 16 godina, a i ostale osobe su njezine vršnjakinje. Na putu do crkve prolaze kroz groblje, pa sve do zavjetne kapele Srce Isusovo na Kalvariji, izgrađene 1842. g., koju okružuju postaje Križnoga puta. Prvo su obavile pobožnost križnoga puta, a onda je naišao fotograf i snimio ih.

U to vrijeme križni put nije se obavljao organizirano već su vjernici u bilo koje doba dana nalazili vrijeme i ponaosob obavljali molitvu po postajama. U korizmeno vrijeme strogo se poštivao post u srijedu i petak i obično je u te dane Križni put bio i najposjećeniji.

Sve četiri djevojke povezale su štofane, križane crne marame. U kostimima (u kostina) su tamnih boja. Na prva dva kostima uočavamo dvoredno kopčanje i krznom (obično od janjadi) opervažene kragne. Kostimi su strukirani, izrađeni od finih vunениh štofova (grombi). Šivali su ih mjesni majstori krojači (*šnajderi*). Oni su imali svoje radionice i udruge esnafa u donedavnoj zgradi veterinarske stanice. Sve četiri djevojke tada su nosile narodnu nošnju (mada se na snimci slabo razaznaje), ali Ana je pregledajući uspomene prenosila preživljeno svojim potomcima. Obučene su u svečane šokačke suknje, bluze i pregače. Pregače su obično bile svilene, a suknje i bluze od toplijih materijala. Treća osoba na snimci nosi pregaču. Pregača je tkana u domaćinstvu od crne i bijele vune, a mogla je biti i od niti šarene vune s crnom poledinom (*grumtom*). Pretpostavka je da navedena osoba žali za pokojnim bliskim rođakom ili rođakinjom, jer su se upravo tako pripasivale osobe u žalosti za pokojnima.

Nakon križnoga puta prolazilo se korzom sve do crkve Sveti Lovro, gdje se predslavila večernja. Korzo nije

bio posjećen kao u dane prije i poslije korizme. Služio je toliko da se prođe na putu do crkve. Nije bilo podvriskivanja, muzike, pjevanja niti velikog šegačenja i šala. Sve se obavljalo u što većoj mogućoj tišini.

U to vrijeme u korizmi nije bilo igranki. Poslije Drugoga svjetskoga rata održavale su se igranke u domu mladeži, ali roditelji vjernici nisu dozvoljavali sinovima i kćerima igranje niti pjevanje u korizmi. Tako su i ove djevojke nakon večernje malo sporijim korakom prošle kroz korzu, malo popričale s osobama koje nisu dugo vidjele i u skromnosti se vratile doma. Poslije skidanja svečane odjeće i večere izlazilo se na *čoš* na sokaku. Tamo se divanilo i ljuskalo *sime cuncukreta*, jel *bundive*. Tako je bilo u to vrijeme u Sonti na blagdane i nedjelje u korizmi.

Ruža Silađev

Međunarodni dan rijeka – 14. ožujka

Možemo li bez rijeka?

Jeste li ikada razmišljali o tome koliko su nam potrebne vode koje nas okružuju? Koliko ih čuvamo i brinemo o njima je sljedeće pitanje, na koje (nažalost) odgovor vidimo.

Stoga je potrebno bar na Međunarodni dan rijeka, 14. ožujka, prisjetiti se njihove važnosti.

Odluka o obilježavanju Međunarodnog dana rijeka donesena je u Brazilu 1997. godine na sastanku brojnih svjetskih organizacija iz područja zaštite voda i prirode. Glavni cilj obilježavanja toga dana je podizanje svijesti javnosti o važnosti očuvanja rijeka i vodenih ekosustava, kao i njihovoj sve većoj ugroženosti.

Rijeke su najveći prirodni vodotoci slatke vode. Osim njihove velike biološke i krajobrazne raznolikosti, one su najveći izvori pitke vode i hrane na Zemlji. Također, one su prirodno stanište brojnim životinjskim i biljnim vrstama, te su važan dio ekonomskih resursa, npr. promet, energija...

Znanstvenici smatraju da se tijekom desetljeća zbog različitih ljudskih aktivnosti (npr. građenja, poljoprivrede, ispuštanja otpadnih voda i dr.) kvaliteta vodenih ekosustava, a osobito rijeka, znatno promijenila. Kroz edukaciju i podizanje svijesti javnosti obilježavanjem Međunarodnog dana rijeka želi se naglasiti utjecaj ljudskih aktivnosti na riječne i vodene ekosustave, te potaknuti na razmišljanje o promjeni ponašanja i korištenju vodnih resursa kako bi se osigurala dugoročna održivost rijeka.

Iako kroz Vojvodinu protječe Dunav, kao druga najdulja europska rijeka, gustina rječne mreže je najmanja u Srbiji. Dunav je najznačajnija rijeka ove regije i potrebno joj je posvetiti posebno mjesto. Pritoke s lijeve strane Dunava su Tisa i Tamiš, a s desne Sava. Također, zarad navodnjavanja plodnih površina i obrane od poplava izgrađeni su i mnogi kanali, najpoznatiji je kanal Dunav – Tisa – Dunav.

Najvažnija rijeka u Vojvodini, a i Srbiji i cijeloj regiji je Dunav.

Osim Dunava, važne su i njegove pritoke Sava (206 km) i Tisa (168 km) i manje rijeke kao što su Bosut (u Srijemu), Begej i Tamiš (u Banatu). Za navodnjavanje usjeva prokopan je sistem kanala u srednjem i južnom Banatu, kao i srednjoj i južnoj Bačkoj, a najpoznatiji je

kanal Dunav – Tisa – Dunav sa sveukupnom dužinom od 930 km.

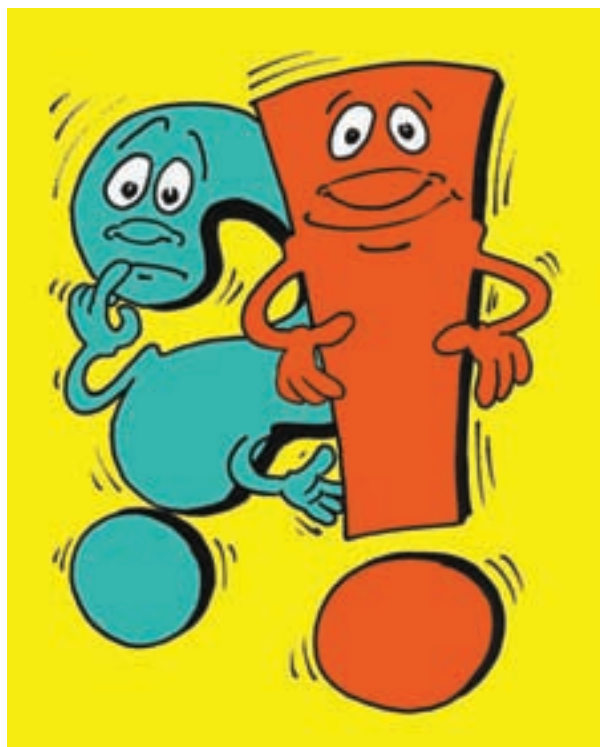
Ostale manje rječice u Vojvodini su: Karaš, Zlatica, Nera, Krivaja, Čik, Mostonga i Plazović, koja se u Mađarskoj (jer je dio ove rijeke u južnom dijelu Mađarske) zove Kigyós.

Priredila: Ž. V.

Mozgalice

1. Sudjelujete u utrci. Prestigli ste osobu koja je bila na drugom mjestu. Na kojem ste vi mjestu sada?
2. Ako u utrci prestignete posljednju osobu, onda ste...
3. Marijin otac ima 5 kćeri: 1. Nana, 2. Nene, 3. Nini, 4. Nono. Kako se zove peta kćer?
4. Ako postoje četiri jabuke i uzmeš tri, koliko jabuka imaš?
5. Što ima palac i četiri prsta, a nije dio tijela?
6. Što treba biti razbijeno da bi se moglo koristiti?
7. Što se jednom pojavljuje u minuti, dvaput u momentu, a nikada u povijesti?
8. Što je teže – kilogram željeza ili kilogram perja?
9. Uzeta sam iz rudnika, a zatvorena u drvetu iz kojega virim. Što sam ja?
10. Što sušimo da bismo mogli smočiti?

Rješenje: 1. Ako prestignete drugu osobu i zauzmete njezino mjesto, onda ste drugi! 2. Kako možete prestići posljednju osobu? 3. Peta kćer se zove Marija! 4. tri; 5. rukavica; 6. jajce; 7. slovo M; 8. jednako su teški; 9. obična olovka i 10. ručnik.

Hrckov spomenar

ZOVEM SE: **Paula Tumbas**

IDEM U ŠKOLU: OŠ *Matko Vuković*, Subotica – 2/4

IZVANNASTAVNE AKTIVNOSTI: idem na folklor

VOLIM: učiti matematiku

NE VOLIM: ljeto

U SLOBODNO VRIJEME: igram se s prijateljima

NAJ PREDMET: engleski jezik

KAD ODRASTEM ŽELIM BITI: učiteljica

Too Optika

DR. TOOT

551-045

Subotica, kod glavne pošte.

Traže se vozači C i E kategorije s hrvatskim ili mađarskim putnim ispravama za posao u Njemačkoj u okolini Stuttgarta i Ludwigsburga.
Tel.: + 4917621561026 ili 064/1826160.

Hrvatska obitelj iz Zagreba koja živi u Segedinu (Mađarska) traži ženu za čuvanje osmomjesečnog djeteta i pomoć u kućanstvu na duže razdoblje. Plaćanje 800 eura. Stan i hrana osigurani, slobodni dani i ostalo po dogovoru. Kontakt telefon: Mirko, 0036-30-288-93-33.

Izdajem višenamjenski poslovni prostor u BiH, RS Srpska, Istočno Sarajevo u centralnoj gradskoj »A« zoni na šetnici Dr. M. Lazića, veličine 100 m² + 35m², idealan za predstavništvo kompanija, organizacija ureda ili automatskih kazina iz Srbije, Hrvatske, Mađarske. Kontakt email: lindov@yahoo.com ili viber: +964-781-891-68-75.

Tražim simpatičnu i lijepu Hrvaticu za međusobno učenje hrvatskog i mađarskog jezika. Ja sam »mlad« umirovljenik, po nacionalnosti Mađar. Tel.: 061/6566-577.

Potreban konobar ili konobarica za rad u sezoni na Pelješcu. Osigurana je hrana, smještaj, plaća je po dogovoru. Kontakt osoba Jasmina Kušić +385-99-5977155.

SOMBOR - Prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suterenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel.: 025-5449220; 064-2808432.

Potrebne njegovateljice s europskim papirima za njemačku agenciju. Prijava na zdravstveno osiguranje dok radite. Ne plaćate proviziju. Plaće su za slabije znanje njemačkog jezika od 1.500 eura, a za bolje od 1.800 pa navise.

Ja sam uz vas 24 sata dok ste na šteli. Sva pitanja i prijave možete poslati putem WhatsAppa ili Vibera. +381-63-708-05-60. Budite i vi dio našeg tima. Jovanka

Prodajem poljoprivredno zemljište, parcele broj 33565/1 i 33564 k.o. Donji Grad, za 8.500 eura/jutro. Kontakt 064/3758889.

Izdajem u najam poslovni prostor – 320 m², uži centar – Apatin – Ulica svetog Save 25. Pogodno za auto salon ili trgovinu. Ukupna površina s dvorišnim dijelom – 700 m² Tel: 063/738-97-85

Prodajem kuću u Mišićevu – stambeni dio 130 m², plac 2800 m², u ekonomskom dijelu ima štala, svinjac i krupara, čardak, košarnik, dvije garaže. Informacije na telefon: 064/3007614.

Prodajem nepokretnost površine 4.516 m² u Rudanovcu u okviru Nacionalnog parka »Plitvička jezera«, po cijeni od 165.829,00 eura. Informacije na telefon 063/888 71 34.

Prodajem mrežice za mlade voćke 270 komada, veličine 56 cm x 20 cm. Cijena 30 din/kom. Telefon: 064/9738601.

Prodajem plišanu otunku, strigansku maramu, tkane ponjave i pregače. Informacije na telefon 062/1789106.

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu okoliša, Služba za zaštitu okoliša i održivi razvoj, temeljem članaka 25. i 39. Zakona o procjeni utjecaja na okoliš (*Sl. glasnik RS*, br. 94/24) objavljuje:

OBAVIJEST O PODNIJETOM ZAHTJEVU ZA DAVANJE SUGLASNOSTI NA STUDIJU O PROCJENI UTJECAJA PROJEKTA NA OKOLIŠ

Nositelj projekta »TATRAVAGONKA BRATSTVO« Subotica d.o.o, Bikovački put br. 2, 24000 Subotica, podnio je dana 26. 2. 2025. godine zahtjev za davanje suglasnosti na studiju o procjeni utjecaja na okoliš projekta: »Dogradnja (proizvodni objekti – hale I, J, K) i dislociranje postojeće kompresorske stanice«, na katastarskoj parceli br. 37030 K. O. Donji grad, Subotica, Bikovački put br. 2 (46.06209°, 19.68907°). Zahtjev je evidentiran u pisarnici Gradske uprave Subotica pod brojem 000700916-2025-09693-004-081-380-001.

Projekt obuhvaća dogradnju proizvodnih objekata namijenjenih za bravarsko zavarivačke radove na čeličnim konstrukcijama, dijelovima teretnih vagona kao i kompletnim vagonima, pregled i finalnu predaju vagona, popravak i izradu vagonskih postolja za teretne vagone.

Javni uvid u predmetnu Studiju može se izvršiti u Gradskoj kući u Subotici, Tgr slobode br. 1, u prostorijama Službe za zaštitu okoliša i održivi razvoj, I. kat, soba 129, svakog radnog dana od 10 do 12 sati, od 10. 3. 2025. godine do 23. 4. 2025. godine. Uvid se može obaviti i elektronički na veb sajtu Grada Subotice na adresi www.subotica.ls.gov.rs/zastita-zivotne-sredinel.

Javna prezentacija Studije i javna rasprava bit će održana 16. 4. 2025. godine s početkom u 10 sati u Gradskoj kući u Subotici (Trg slobode br. 1, I. kat, soba 130).

Pozivamo zainteresiranu javnost da prisustvuje javnoj raspravi i mišljenja u vezi s predmetnom studijom dostavi najkasnije do 23. 4. 2025. godine, poštom, elektroničkom poštom na adresu zivotnasredina@subotica.ls.gov.rs ili osobno na pisarnicu Gradske uprave Subotica.

Besplatni mali oglasi uz kupon iz *Hrvatske riječi* koji

VAŽI DO 18. 3. 2025.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojima možete objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priložen kupon kojega objavljujemo u svakom broju *Hrvatske riječi*. Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik*, u trajanju od deset minuta, emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine.

Emisija *Izravno* – rezime najvažnijih događaja u hrvatskoj zajednici tijekom tjedna – na programu je nedjeljom u 16, a *Svjetionik* – o političkim i kulturnim događanjima u zajednici – nedjeljom od 16.30 sati. Obje emisije traju pola sata.

Polusatne radijske emisije s raznovrsnim temama iz hrvatske zajednice, na Trećem programu Radija Novi Sad emitiraju se utorkom i subotom u terminu od 14.15 sati.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKD-a *Vladimir Nazor* iz Stanišića emitira se na valovima Radio *Fortuna*, na frekvenciji 106,6 Mhz, subotom od 16 do 17 sati.

Vijesti ove produkcije, u tekstualnom obliku, mogu se pročitati na internetskom izdanju Novog Radio Sombora.

HRT

Emisije programa za Hrvate izvan RH emitiraju se ponedjeljkom, utorkom, srijedom i četvrtkom na Drugom programu HTV-a poslije 18 sati i to prema sljedećem rasporedu:

- ponedjeljak u 18 sati i 20 minuta – dokumentarni film o Hrvatima izvan RH
- utorak u 18 sati i 20 minuta – *Glas domovine*
- srijeda u 18 sati i 20 minuta – *Pogled preko granice* – Hrvati u BiH
- četvrtak u 18 sati i 10 minuta – *Globalna Hrvatska*

Emisije se repriziraju ponedjeljkom i srijedom (dokumentarni filmovi o Hrvatima izvan RH i *Pogled preko granice*) na HTV 4 od 20 sati i 30 minuta, a *Globalna Hrvatska* reprizira se na HTV 4 subotom u 17 sati i 10 minuta. Na satelitskom HRT Int. sve spomenute emisije prikazuju se u skladu s vremenskim zonama, a mogu se pogledati i na multimedijskoj platformi HRTi te na internetskom portalu *Glas Hrvatske*.

VINKOVAČKA TELEVIZIJA

Televizijska emisija *Hrvatska rič iz Vojvodine* u trajanju od 45 minuta, emitira se petkom od 21 sat i 45 minuta. Emisiju realizira redakcija NIU *Hrvatska riječ*.

Ljetni otok

Mjesto gdje vrijeme ne postoji

Na kraju dana volim biti u svojoj koži. Zadovoljna sam tko sam, raduje me kamo idem, a ovih dana sam podijeljena s osjećajem gdje sam. Zbunjuje me sve. Po tom pitanju radim sve što je u mojoj trenutnoj mogućnosti kako bih mogla mirno spavati. Jutros sam, vozeći se autom na posao, razmišljala o nekoliko stvari. Volim razmišljati dok vozim. To što volim biti u svojoj koži ne isključuje ideju da ponekad poželim provesti jedan dan, ili neki trenutak, ili nekoliko dana, u koži drugih ljudi. Priznajem, obično su to ljudi koji su u nekim raskošnijim okolnostima, pa sam tako poželjela na tren osjetiti kako je biti vlasnik nekoliko džipova, ili kako se osjeća čovjek kojem je posao u koferu prevesti srce za transplantaciju, ili moći osjetiti i biti svjestan osjećaja dolaska na svijet. Pa sam poželjela osjetiti kakav okus ima smučkana zobena kaša sa svim dodacima i plodovima, nekog teškog milijardera. Danas sam otišla u druge razloge potrebe osjetiti kako je u tuđoj koži i želja je otišla u kožu onoga koji je apsolutno po strani svega što se događa trenutno u zemlji u kojoj živimo i koju zovemo svojom. Samo da bih razumjela...

Voljela bih i živjeti bezbrižnije, u uređenom sustavu i često, u razgovorima, odlutamo u priču o Norveškoj. I kako to biva, algoritmi nas prepoznaju, pa do mene ovih dana dolaze linkovi koji me vode pravac na ljetni otok.

Vremena bez

Na sjeveru Norveške, smješten u srcu Arktičkog kruga, nalazi se jedno od najposebnijih mjesta na svijetu – Sommarøy. Ovaj otok, sa svega 350 stanovnika, postao je pravi fenomen zbog svog jedinstvenog odnosa prema vremenu. Na Sommarøyu satovi su više ukras nego nužnost jer ovdje vrijeme, jednostavno, ne postoji.

Zamislite da živite na mjestu gdje ne morate brinuti o tome koji je dan u tjednu, kad je vrijeme za posao ili kad je večera. U Sommarøyu život diktira priroda, a ne sat. Otočani su stvorili vlastitu filozofiju života koja se temelji na slobodi, ritmu prirode i životu bez stresa. Umjesto da se drže svakodnevnih obveza prema strogo definiranom vremenu, oni rade kada žele, spavaju kad im je potrebno i uživaju u svakom trenutku bez ograničenja.

Ova ideja o životu bez sata nije samo stvar filozofije, već i načina života na Sommarøyu. Stanovnici su se odlučili osloboditi globalnog diktata vremena i živjeti u skladu sa svojim osjećajima i potrebama. Na mostu koji vodi do otoka svi posjetitelji i mještani mogu ostaviti svoje satove, kao simbol njihove opredijeljenosti za život koji nije vezan uz brojke na satu.

Da stvar bude još bolja

Otok Sommarøy poznat je i po prirodnim fenomenima koji dodatno čine njegov život bez vremena posebnim. Ljeti, između 18. svibnja i 26. srpnja, sunce na ovom otoku nikada ne zalazi. Tijekom tih 69 dana, poznatih kao polarni dani, dan traje neprestano, čime se stvara nevjerovatan ugođaj. Sunce možete vidjeti u bilo kojem trenutku, pa je posve normalno bojiti fasadu kuće u 2 ujutro ili se kupati u 4 popodne, bez brige o tome koliko je sati.

S druge strane, zimi, od studenog do veljače, Sommarøy doživljava polarne noći kada sunce uopće ne izlazi. No, tek tada kreće magija – polarna svjetlost, poznata i kao aurora borealis, pleše na nebu i stvara fantastične prizore koji su uistinu bajkoviti. Mnogi posjetitelji opisuju Sommarøy kao »najljepši otok aurore na svijetu« jer je fenomen polarne svjetlosti upravo ovdje najimpresivniji.

Iako život na Sommarøyu ne slijedi tradicionalni ritam, posjetitelji uživaju u njegovoj opuštenoj atmosferi. Turizam je važan sektor na ovom otoku, a posjetitelji dolaze iz svih dijelova svijeta kako bi doživjeli ne samo prirodne ljepote, već i jedinstveni način života. Tko bi mogao odoljeti ideji da provede dan bez da pogleda na sat, bilo da je to ronjenje u kristalno čistom moru ili promatranje ptica i kitova?

Smještaj je prilagođen svim potrebama posjetitelja, od udobnih hotela do privatnih kabina, a svi se mogu opustiti i uživati u svakom trenutku, bez obzira na to koliko je sati. Bez stresa, bez rokova, samo u potpunom skladu s prirodom.

Čini li se samo meni ili je Sommarøy više od otoka, kao nekakav simbol slobode.

Gorana Koporan

Borba za naslov prvaka sve neizvjesnija

Hajduk preuzeo vrh

Foto: HINA/ Miroslav Lelas

Realizacija Hajduka

Neočekivani dar glavnog rivala u borbi za naslov Splitsani su dočekali spremni i na svom Poljudu, iako s dosta muke, svladali još jednog »fenjeraša«, momčad Gorice (2:1). Bila je to blijeda, ali ipak uspješna bodovna realizacija Hajduka koji je sada prvi na tablici i s puno optimizma ide na jadranski derbi u Rijeku. Veliki plus je i činjenica kako su *bili* dobili susret bez **Livaje** (žuti kartoni) i još uspjeli zabiti dva pogotka (**Mlakar** i **Hrgović**).

Kako se prvenstvo primiče kraju, 1. HNL postaje sve dramatičnija i rezultatski posve neizvjesna. Favoriti gube bodove doma ili ih osvajaju na jedvite jade. I tako iz jednog u drugo prvenstveno kolo, a ima ih još jedanaest...

Kiks Rijeke

Posve neočekivano je *Rijeka*, lider tablice do ovoga 25. kola, prošloga petka na svojoj Rujevici odigrala neodlučenih 1:1 protiv »fenjeraša« i glavnog kandidata za ispadanje *Šibenika*. Već planirani i »upisani« bodovi trebali su biti odličan moralni poticaj pred jedan od krucijalnih susreta u sljedećem (26.) prvenstvenom duelu kada u goste stiže *Hajduk*. I tako je mršavi jadranski remi donio posve drugačiji obol.

Foto: HINA/ Miljenko KLEPAC

Dinamo iz potaje

Vanredna čar ovoga prvenstva je činjenica kako višestruki prvak i branitelj naslova *Dinamo* veći njegov dio nije u samom vrhu i posve neočekivano djeluje iz potaje. Gostujuća pobjeda protiv uvijek neugodnog *Slavena* (0:1) ostavila je *modre* na šest bodova manje od vodećeg *Hajduka*, ali sada samo pet od drugoplasirane *Rijeke*. I dalje je to veliki uteg branitelju naslova koji prolazi jedno od najturbulentnijih razdoblja u svojoj modernoj povijesti. Odlične, ali i izuzetno zamorne, igre u Ligi prvaka ostavile su velikog traga (ozljede, forma, promjena trenera i dr.) i sada je red došao na domaće terene.

Neizvjesnost cijele lige

Nije samo borba za sami vrh tablice 1. HNL zanimljiva i nepredvidljiva. Slično je i u ostalim sektorima, jer se primjerice za četvrto potencijalno europsko mjesto bore čak četiri momčadi. *Varaždin* je (34 boda), trenutno taj koji bi mogao konkurirati za Europu (ukoliko se određeni rezultati vodećih poslože), ali su mu za petama *Slaven* (32), *Lokomotiva* (31) i *Osijek* (30). Na samom dnu ljestvice je *Šibenik* koji sa svega 19 osvojenih bodova pokušava dostići *Goricu* (24), ne bi li se spasio od jesenskog povratka u drugoligaško društvo. Pogled na tablicu je stoga vrlo zanimljiv i garantira popriličnu dramatičnost do kraja prvenstva.

D. P.

RUKOMET

Kvalifikacije za EP

Hrvatska rukometna reprezentacija igra ovoga tjedna dva kvalifikacijska susreta protiv Češke (srijeda, 12. i nedjelja, 16. ožujka). Bit će to prvo okupljanje svjetskih viceprvaka i prilika da se opravda status favorita u ovom dvomeču.

SKIJANJE

Ljutić i dalje u borbi za mali zlatni globus

Unatoč slabijem rezultatu na pretposljednjoj slalomskoj utrci u Åreu (Švedska) najbolja hrvatska skijašica današnjice **Zrinka Ljutić** i dalje je vodeća u poretku najboljih skijašica u ovoj disciplini. Ljutić ima 515 bodova, odnosno 41 više od prve rivalke **Camille Rast**. Posljednja, odlučujuća utrka voziće se 27. ožujka u Sun Valleyu (SAD).

Foto: EPA/Pontus Lundahl SWEDEN OUT

POGLED S TRIBINA

Split u Subotici

Nedjeljna večer u Subotici ponudila je ligaški susret između domaćeg *Spartaka* i momčadi *Splita*, sljednika *Jugoplastike*, nekad jedne od najboljih momčadi svih vremena na prostorima nekadašnje zajedničke države. Naravno, sve je to stvar neke daleke prošlosti ali ovo prvo službeno-ligaško gostovanje splitske momčadi na sjeveru Vojvodine vrijedno je spomena. Jer *Jugoplastika* je tri puta uzastopno bila prvak Europe (1989.-91.), osvojila je i dva Kupa Radivoja Koraća (1976.-77.), šest puta bila prvak Jugoslavije i jednom Hrvatske, deset puta osvajala naslov pobjednika kupa. Tijekom proteklih desetljeća od svog osnivanja davne 1945. godine pod imenom KK *Hajduk*, košarkaški klub iz Splita je, zbog sponzora, mijenjao nekoliko puta ime (*Jugoplastika*, POP 84, *Slobodna Dalmacija*, *Croatia osiguranje*) no danas nastupa pod jednim od svojih prvih imena – KK *Split*. Tako je i igrao u dvorani pored Dudove šume, pružio dobru partiju, no *golubovi* su bili opet bolji (82:79) jer su i prvi susret u Splitu riješili u svoju korist. Moderna vremena nemaju milost za prošlost i staru slavu jer kada je *Jugoplastika* harala Europom, tadašnji *Spartak* je igrao u Drugoj ligi

Jugoslavije. Ovom susretu nazočio je i **Željko Jerkov**, nekadašnji proslavljeni reprezentativac Jugoslavije i *Jugoplastike*, a subotička publika nagradila ga je lijepim aplauzom. Novom pobjedom *plavo-bijeli* su zadržali 7. poziciju na tablici ABA lige s odličnim skorom za jednu debitantsku momčad (12-10). Sljedeće 23. kolo donosi nekadašnji klasik jer će u Splitu gostovati *Cibona*, dok će *Spartak* na megdan *Igokei*, jednom od glavnih rivala za plasman u TOP 8.

D. P.

Umotvorine

- * Ako budeš govorio pogrde, čut ćeš ih.
- * Tko svoj može biti, tuđ neka ne bude.
- * Čovjek luta dok god teži za nečim.

Vicevi, šale...

- Draga, hoćeš li se udati za mene?
- Hoću, ako me poljubiš na dva mjesta.
- Samo reci gdje.
- Na Maldivima i u Parizu.
- Može palačinka?
- Joj, imat ću 100 kila!
- Pa ti već imaš 100 kila.
- E, onda može!

Aforizmi

- * Pametni uče od svega i svakoga, prosječni uče na svojim greškama, a glupi već sve znaju.
- * Gdje riječ nije održana i tajna nije sačuvana, ne traži ni čovjeka.
- * Želio bih bar jednu osobu s kojom bih mogao pričati o svemu kao sa samim sobom.

Vremeplov – iz naše arhive

HNV, 2015.

Didine pripovetke (iz knjiga Balinta Vujkova)

Dva komšije

Bili tako dva komšije pudara, pa ne znaš u kojeg je lipči komad vinograda. Lipi vinogradi, lipo voće, al se baš tu graničio pisak, pa jednom vinograd na žutom, a drugom na crnom pisku. Onaj na žutom imo čudo lipe zardelije, a onaj na crnom čudo lipe kruške. Sve je to bilo i lipo i dobro, samo je u obadvojce bila ta mana da što vide očima, to oma vaćaju i rukama. Kad su kod onog na crnom pisku već prispile kruške petrovače, a komšija mu priko noći mora pomoć brat. Kad prispiju zardelije, borme ni ovaj što ima kruške nije priko noći lin, pa tako iz godine u godinu vade oči jedan drugom.

Jedne godine rodile zardelije pa se svaki dan sve osipaju i ne mož i privuć, pa da do mraka vučeš. Goso digo čeljad na noge, pa iz dana u dan sklanjaju sve do mraka da se zardelije ne peku ni na drvetu ni na pisku. I jednog dana su zašli i u mrak, pa nisu imali kad pograbljat tragove. Glavno je da su kojikako za vida odneli voće u avliju, pa će ga tamo već nuz sviću spremić za ujutru za prodaju.

E, al goso dobro zna da će lopov najradije tisnit kad je pisak ispod drveća izgažen, pa kad su kotarice uredili, uzo on grablje jel je baš izašo i misec. Vuče on grablje prvo po stazama i tako ode uzduž čitavog vinograda. Po pisku se ne čuje bat i kad je došo pod jednu veliku zardeliju, njemu se učinilo da u lišču što-god šuška. Stao on, pa podigo oči, a kad se malo bolje zagledo – koga vidi: u rašljama sidi komšija, al s dvi dobre kotarice.

Poznavali su se ko rđave kićende, pa se nisu baš iznenadili, samo će goso na onog na drvetu:

– Komšija, alaj si ti niki poranio! Vidiš, sva nevolja je otud.

A onaj će iz rašalja:

– Vraga očevog! Sva nevolja je otud što si ti zakasnio! Ko je to još vidio da se po noći grabi vinograd.

I so tim on lipo s drveta, pa kotarice u ruke i ode ko da je bio na svom. A goso se misli jel vridi praviti graju kad ni on nije bolji, al mu vrag ne da mira kad je komšiju već uvatio, pa će povikati za njim:

– E to je lipo, rođeni komšija, pa tako. Al čekaj-čekaj, imaću ja otsele pozor na tebe.

Onaj se obazro, pa će i on kazat svoje.

– Al nemoj mislit ni ti da ću i ja bit lud, pa otsele vuć grablje po vrućem suncu. Zapamti da ću otsele i ja po noći grabit ispod moji krušaka.

Pričao Josko Knjur
Bečarski poso, 2014.

Rič po rič

Piše: Željko Šeremešić

Plivači

Unuk Marin kako j došo tako j ošo. Sam se ujtru digo i reko da su mu noćaske javili da friško mora na posov u Min-ken. Kako j ošo Marin i zima se raznudila. Snig se časkom otopio pa za par dana došli do kratki rukava. Da se vratim na ono što sam tio kazat. Komšijska dica se navadila dolazit na divan. Dičurliji dosadno a mene ne smeta, čak mi drago. Barem ima ko će mi slušat. A i faš Joza se navadio. Niki dan kase potrefilo da dođe kasu tu i dica dok sam ga pratio on će: »Faše neka zamirit al drugi put kad se dica naruču aj javi pa da dođem i ja. Ta znaš da se kod kuće nemam s kim divanit a još manje mi kogod sluša«. Ni prošlo nedilja evo smo se ope u kujnice poredali. Dica sopoljiva, curi im iz nosa a oni dica ko dica trišu nos u rukav. Pitam je: »Od čega ste svi sopoljivi?«. Svi uglas: »U varoši smo se naladili. Škula nas vodila u varoš na bazen, tamo se mož i zimi kupat. Išli učit plivat«. Taman tio kazat da j sramota da naša dica u varoš iđu učit plivat faš Joza mi priteko: »Dico pa ni vala da niko od vas ne zna plivat?«. Tenta je, sprdači se š njima: »Ta već se momčit i divojčit tribate a vi plivat ne znate. Ta neKate mi jidit da ne znate plivat. Ja sam se u vaše doba odavno sigro pataka i bugera a nisam u varoš išo učit plivat«. Dica se pokunjila pa ga pitu: »Čiča Joza diste naučili plivat? Ko vas učio? Kako ste naučili?«. Faš odgovara: »Ta na 'Jame' sam naučio plivat. Pušću mi kupat se i kažu da pazim. Ko b mi učio? Sam naučio. Prvo bučkaš u plićaku pa kako ti ide nabolj ideš u dublje. Ko j priplivo 'Jamu' taj zno plivat. Al dico na sredine bilo odviše duboko i bio tu i kapac. Ko ni pazio tog kapac odvuko dole pa su se udavili. Ja sam naučio taman neg što sam u škulu krenio. A glete vas«. Pokunjiti mene pitu: »Čiča Marne kažte ko j vas učio plivat? Diste učili? Kaste naučili? Šta ću neg i ja divanim: Dico na Dunavu, na 'Plane' sam naučio plivat. Ta i ja sam sam naučio. Bučko prvo po plićaku ko faš Joza. Malo se nogama odgurnjivaš, malo se za čamce držiš, mal odeš dalje pa natrag. E onda mi jedanput baća pito jel oću it š njim bacnjarit. Ta šta ću mu reć neg da oću. Al znate šta mi prvo pito? Pito jel znam plivat. Ka j pito još nisam bio ciguran jel znam jel ne znam plivat. Da se ne sramotim mal slažem da znam. Sili u čamac. Baća odveslo di će mo bacnjarit. Na brzinu nabacnjario. Štuka koliko oš, koji šaranac i kucina. I sade glavno. Baća vesla natrag. Došli do 'Plane'. Na po Dunava spram mista di vežemo čamac kaže baća da će mo sade vidit kaki sam plivač. Ta nisam se stigo ni okrenit on mi komi sa sidalice i ja buć u vodu. On se smije a mene srce u pete, bućkam, plivam kerski najviše«. Baća viče: »Ajd da vidim mojga plivača. Jel pliva jel će ko sekira na dno?«. Objašnjavam im: »Junački sam upro. Ja možda i ne b al baća neda da se uvatim za čamac. Vesla pored a ja šta ću, plivaj do obale. Trajalo mi ko vičnost dok sam doplivo do plićaka. Eto dico tako sam vidio jel znam jel ne znam plivat. Nit sam moro it u varoš nit mi kogod učio. Propливо od strak«.

U NEKOLIKO SLIKA

Prosvjedi u Subotici

Pogačice sa sirom

Svaka domaćica u svojoj bilježnici s receptima ima neke pogačice sa sirom, ali možda ne baš ovakve. Kod ovoga recepta potrebno je dodati da su izuzetno ukusne. Domaćice imaju običaj kraj recepta upisati i ime od koga je uzet. Tako kraj ovog recepta stoji teta **Eržika**. Za tjednik ih nije izradila teta Eržika, nego teta **Nena**, a vi slobodno upišite *Hrvatska riječ*.

Priprema ovih pogačica sa sirom nešto je dulja, ali nakon prvog zalogaja se shvati da nije bila uzaludna. Potrebno ih je planirati i zakuhati večer prije, te ih čuvati u hladnjaku. Svježe su izuzetno mekane, a mogu stajati i nekoliko dana, neće izgubiti okus. Ako ih se čuva dulje (nekoliko dana), najbolje ih je čuvati u papirnoj vrećici ili umotane u kuhinjsku krpu.

Potrebno:

500 g mladog sira (da nije rijedak)
 350 g maslaca
 2 žlice *skorupa* (kajmaka)
 600 g brašna (mekog)
 2 žumanjka
 1/2 kvasca
 2,5 žličice soli
 0,5-1 žličice šećera

Priprema:

Kvasac s malo brašna izmrviti i staviti u brašno, dodati šećer, *skorup*, omekšali maslac, sir, jaje (žumanjke) i sol. Sve sjediniti, dobro zakuhati i prekriti vrećicom za zamrzivač ili danas prijanjajućom folijom. Tako spremljeno tijesto treba preko noći odstajati u hladnjaku. Ujutro 2-3 puta ponovno *prikuvati* tijesto te pogačice praviti toga dana, tek prije pečenja. Tijesto je potrebno istanjiti na 1 cm debljine i nožem zarezati u svim pravcima (napraviti kockice, romboide...). Malom modlom ili manjom čašicom za rakiju praviti pogačice, premazati ih jajetom i peći na 180-200 stupnjeva oko 30 minuta.

KuHaR tradicionalnih jela pripremamo uz potporu Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske.

Pretplatite se!

Uz popust od 20%

TUZEMSTVO

☐ 6 mjeseci = 1300 dinara

☐ 1 godina = 2600 dinara

*** INOZEMSTVO**

☐ 6 mjeseci = 75 eura

☐ 1 godina = 150 eura

Dostavite nam kopiju uplatnice i popunite adresu na koju želite da Vam stiže »Hrvatska riječ« svakog tjedna.

HRVATSKARIJEČ

Ime i prezime: _____

Ulica i broj: _____

Mjesto i zemlja: _____

Telefon i e-mail: _____

Hrvatska riječ u PDF-u

Pretplata na internetsko izdanje tjednika

* Tuzemstvo: 1000 dinara godišnje

* Inozemstvo: 10 eura godišnje

Nalog otvorite na: www.hrvatskarijec.rs/pretplata

SWIFT: OTPVRS22
VOJVOĐANSKA BANKA
AD MS FIL. SUBOTICA
IBAN: RS35325960160000218862
NIU Hrvatska riječ,
Preradovićeve 11, 24000 Subotica

Ovu narudžbenicu i uplatnicu pošaljite na adresu uredništva:
NIU »Hrvatska riječ«,
Preradovićeve 11
24000 Subotica
Uplatu izvršiti na broj žiro računa
325950060001449230

*Zbog povećanja troškova dostave novina primorani smo povišati cijenu pretplate.
Hvala na razumijevanju.

RADIO MARIJA

Kršćanski glas u vašoj kući!

FREKVENCIJE:

NOVI SAD 90,0 MHz

SUBOTICA 90,7 MHz

SOMBOR 95,7 MHz

NIŠ 102,7 MHz

www.radiomarija.rs

@Radio.Marija.Srbije

@radiomarijasrbije

KONTAKT:

Ured: 024/600-099

Program: 024/600-011

SMS: 063/598-441

Slušajte nas i na aplikacijama:

Radio Marija Srbije
Radio Maria play

ILI-ILI

Priključenje **BESPLATNO**

- + Birate između:
- 6 meseci po 1 dinar ili
 - 12 meseci sa 50% popusta

Astra
Telekom

011 44 22 009

PROSLAVA BLAGDANA SV. JOSIPA

19. ožujka 2025.

Praznik Hrvata u Srbiji

- **STARČEVO** – u 11:00 sveta misa u crkvi sv. Mauricija
Domjenak u 19:00 u Župnom domu
- **BEOGRAD** – u 18:00 sveta misa u crkvi sv. Petra apostola
u 19:30 akademija i domjenak u prostorijama
Fondacije „Antun Gustav Matoš“
- **PLAVNA** – u 17:00 sveta misa u crkvi sv. Jakova
Domjenak nakon mise u pastoralnoj dvorani
- **PETROVARADIN** – u 18:00 sveta misa u crkvi Uzvišenja sv. Križa
Domjenak nakon mise u pastoralnoj dvorani
- **SONTA** – u 10:00 sveta misa u crkvi sv. Lovre
Domjenak nakon mise u pastoralnoj dvorani
- **SOMBOR** – u 18:00 sveta misa u crkvi Uzvišenja sv. Križa
Domjenak nakon mise u pastoralnoj dvorani
- **RUMA** – u 17:00 sveta misa u crkvi Uzvišenja sv. Križa
Domjenak nakon mise u pastoralnoj dvorani
- **SUBOTICA** – u 17:00 sveta misa u crkvi sv. Roka
Domjenak nakon mise u pastoralnoj dvorani

